

КОРДОН

лінія б

№5 2012

 24 СЕРПНЯ
ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

**ЄВРООПЕРАЦІЯ
FRONTEX
ЗСЕРЕДИНИ**

стор. 17

**10 РЕКОРДІВ
ДПСУ**

стор. 16

**РАХУНОК
НА МІЛЬЙОНИ**

стор. 15

**АКЦИЗ
В ЗАКОНІ**

стор. 20

ОЛІМПІАДА ХХХ

**ПРИКОРДОННІ
ТРОФЕЇ**

З ТУМАННОГО АЛЬБІОНУ

London

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№5 (79) 2012

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ ВДЯЧНІСТЬ
ЗА ДОПОМОГУ У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**

Дмитру ВОСКОВОЙНИКОВУ
Мар'яні МАРКОВИЧ
Світлані МЕДВЕДЄВІЙ
Миколі ПОДОЛЯКУ
Олександрю ФИЛЮ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Тетяна ФІЛІПЕНКО

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:

Валентина БОЖОК

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:

ТОВ «Ріджи»

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:

Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені **ФОТОГРАФІЇ:**

Сергія ГУДАКА
Сергія КОТЕЛЬНИКОВА
Михайла МАРКІВА
Андрія МОСІЄНКА
Валерія ОЛІЙНИКА
Дмитра СЛИВНОГО

Виготовлено: ТОВ «Ріджи», 04116,
м. Київ, вул. Старокиївська, 26.

Підписано до друку: 17.08.2012.
Наклад: 5329 примірників.
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися редакцією, не редагуються та не повертаються. Думки авторів публікації журналу не завжди збігаються з позицією редакції. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій.
Деякі з фотографій не є прямими ілюстраціями до текстів.
При використанні матеріалів посилання на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2012

Обкладинка:
творче об'єднання ZPG

4 офіційно

СЛОВО ПРЕЗИДЕНТА

4

6 п'єдестал

ОЛІМПІАДА ХХХ

6

8 пульс кордону

НА ВСІ СТО

14 Євро – 2012

ЕФЕКТ ЗАНИЖЕНИХ ОЧІКУВАНЬ

14

16 цифри

10 РЕКОРДІВ ПРИКОРДОННИКІВ

17 практика

ЄВРООПЕРАЦІЯ FRONTEx

ЗСЕРЕДИНИ

20 у фокусі

АКЦИЗ «В ЗАКОНІ»

28 спадщина

ЛУК – СПРАВА РОДИННА

32 без табу«НА МОЇХ ОЧАХ УКРАЇНА СТАЛА
НЕЗАЛЕЖНОЮ»**38 справа честі**

СТАРІ ФОТОГРАФІЇ: ДИНАСТІЯ

УКРАЇНСЬКИХ

40 долі людськіПРИКОРДОННІ СТЕЖКИ ІВАНА
МЕЛЬНИКА**44 ексклюзив**

ТАЙНА ВЛАСТИ

46 наш гість

МИ «ВОЮЄМО» ЗА МИР

16

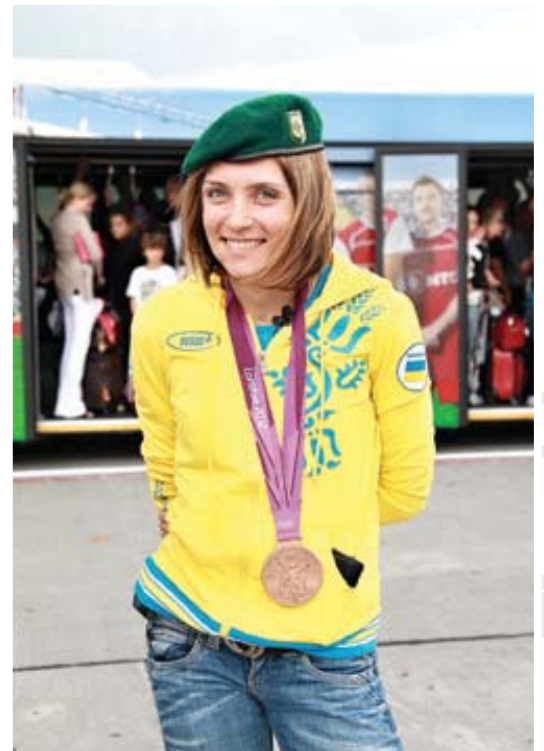
«Ідея незалежності стала об'єднуючою духовною силою, що містить в собі такі цінності, як свобода, гуманізм, демократія, толерантність, справедливість, соціальна єдність. І запорука цьому – наше сьогодні»

Президент України

A handwritten signature in black ink, which appears to read "Янукович".

Віктор Янукович

ОЛІМПІАДА

ПРИМХИ ТУМАННОГО АЛЬБІОНУ

Олімпійський прапор спущено, олімпійський вогонь погашено, найбільшу в світі вечірку, як охрестили церемонію закриття західні ЗМІ, відгуляно. Відтак, Ігри XXX Олімпіади в столиці Великої Британії стали історією.

Українська олімпійська збірна посіла почесне 14-е загальнокомандне місце з результатом 20 нагород (6 – золотих, 5 – срібних, 9 – бронзових). Ті, хто просто переглядає таблиці, скептично констатують погіршення результату за кількістю медалей, а хто посправжньому вболівав за наших спортсменів – переконані: Україна лише покращила свій рівень, адже багато медалей у наших просто відібрали через апеляції та неоднозначне суддівство. Справжній шквал емоцій викликало рішення суддів за результатами бою Євгена Хітрова та британця Ентоні Огого, коли, незважаючи на безперечну перевагу українського боксера, перемога була віддана його супернику. Героїчною можна назвати й бронзу Ольги Саладухи, котра, не відновившись після травми, вирішила взяти участь в олімпійських іграх – вона не дотрикнула до срібла лише один сантиметр.

Зрештою українські чемпіони та призери лондонської Олімпіади подарували нам незабутні враження, нові рекорди й справжнє свято непереможності духу, тож сьогодні ми ще раз висловлюємо їм шану та називаємо кожного, хто дає нам ще один привід пишатися своєю Батьківщиною.

Олімпійські чемпіони:

Яна Шемякіна (фехтування, шпага)
 Яна Дементєва, Анастасія Коженкова, Наталія Довгоцько,
 Катерина Тарасенко (академічне веслування)
 Олексій Торохтій (важка атлетика)
 Юрій Чебан (веслування на каное, 200 м)

- Олександр Усик (бокс, 91 кг)**
- Василь Ломаченко (бокс, 60 кг)**

Срібні призери:

Інна Осипенко-Радомська (веслування на байдарках, 500 м)
 Інна Осипенко-Радомська (веслування на байдарках, 200 м)
 Олександр П'ятниця (легка атлетика, метання спису)

- Денис Беринчик (бокс, 64 кг)**
- Валерій Андрійцев (вільна боротьба, 96 кг)

Бронзові призери:

Олена Костевич (кульова стрільба, пневматичний пістолет)
 Юлія Каліна (важка атлетика, 58 кг)
 Олена Костевич (кульова стрільба, малокаліберний пістолет)
 Ольга Харлан (фехтування, шабля)

- Ольга Саладуха (легка атлетика, потрійний стрибок)**
- Ігор Радівілов (спортивна гімнастика, опорний стрибок)
- Олесь Повх, Христина Стуй, Марія Ремень,
- Єлизавета Бризгіна (легка атлетика, естафета 4x100 м)**
- Тарас Шелестюк (бокс, 69 кг)
- Олександр Гвоздик (бокс, 81 кг) **К**

ХАТА – СКРАЮ

Вісім тонн спирту знайшли у спеціально обладнаній схованці вантажівки, яка в'їжджала на територію України. Водій «Івеко», громадянин Молдови, прямував через пункт пропуску «Сокиряни», що в Чернівецькій області. Під час оформлення автівки працівники пункту пропуску звернули увагу на нервову поведінку 40-річного чоловіка, тому вирішили провести ретельний огляд авто. В результаті у передній частині напівпричепу виявили подвійну стінку, за якою знаходилося вісім пластмасових ємностей зі спиртом. Водій заявив, що нічого не знає про них. Рідину відправлено на експертизу, всі обставини правопорушення з'ясовуються.

ЗАСОБИ САМОЗАХИСТУ ПІДВЕЛИ

Прикордонники Житомирського загону спільно з працівниками митниці в міжнародному пункті пропуску «Виступовичі» знайшли приховані засоби самозахисту. Під час прикордонно-митного оформлення автомобіля УАЗ «Патріот», яким залишав Україну 43-річний росіянин, спрацював службовий собака Дейк. Завдяки поглибленому огляду транспортного засобу під сидінням водія, мешканця Ленінградської області РФ, було знайдено 9-мм травматичний пістолет ПДТ-9Т «Єсаул», а серед речей – ще й 4,5-мм пневматичний пістолет Макарова. Автомобіль вилучено, а конфіскації загальна вартість якого сягнула майже 43 тис. гривень, передано митникам.

ПІД НЕДРЕМНИМ ОКОМ

Незважаючи на додаткове навантаження у зв'язку з проведенням Євро-2012 та рекордну спеку, прикордонники, як завжди, – на своєму місці. Здавалося б, минув довгоочікуваний чемпіонат, можна трохи перевести подих. Та це не про охоронців рубежу, бо обов'язок для них – понад усе, адже порушники можуть скористатися найменшою слабінкою. Підтвердження тому – результати затримань літнього періоду. Як не хитрують контрабандисти, та «зеленим кашкетам» байдуже – і сигарети знайдуть, як не ховай, і додаткові баки для пального виявлять, просканівши своїм оком, наче рентгеном, авто, і нелегалів перехоплять, і колегам допоможуть.

ПАСАЖИР АВТОБУСА ВІЗ КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ

12 наконечників для стріл, 11 старовинних монет 1851–1852 років та три срібні ложки намагався вивезти з України 29-річний мешканець Харківщини. Правопорушник залишав країну рейсовим автобусом «Харків – Белгород» через пункт пропуску «Голтвівка», а предмети старовини приховав у сумці серед особистих речей. Раритети знайшли за допомогою приладу «Рапіскан» під час спільного прикордонно-митного контролю. Наразі триває експертиза щодо встановлення історичної та культурної цінності вилучених предметів.

АКЦИЗ ВІД «СТАМБУЛПІДПІЛЬДРУКУ»

У вантажівці «Рено», яка прибула теплоходом з Туреччини в Скадовський морський торговельний порт, прикордонно-митна оглядова група серед вантажу металоконструкцій знайшла 45 коробок з 5,5 млн акцизних марок на українські горілчані вироби.

Залишився без 70 тисяч доларів

Прямуючи в Україну автомобілем BMW X6, 24-річний громадянин Росії в міжнародному пункті пропуску «Бачівськ» для проходження контролю обрав смугу руху «Зелений коридор». Проте його знервованість викликала підозру у прикордонників та митників. Під час ретельної перевірки автомобіля працівники пункту пропуску виявили приховані від контролю 68,6 тис. доларів США. Знайдені кошти вилучено у встановленому порядку та передано на митницю.

НЕСПОРТИВНА НОША

Пізно ввечері неподалік села Лукашівка, що у Великописарівському районі Сумської області, наряд відділу «Велика Писарівка» затримав за кілька метрів від кордону жителя прикордоння зі спортивною сумкою, у якій містилося п'ять поліетиленових пакунків з чотирма кілограмами зілля. Під час подальшої перевірки міжвідомча група, до якої увійшли співробітники Сумського загону та МВС, у помешканні затриманого знайшли ще два кілограми травички. Пакунки вилучено та передано для проведення експертизи, від результатів якої залежатиме подальша доля 52-річного українця.

***

Неподалік села Журавка, що в Сумському районі, наряд відділу «Юнаківка» виявив за допомогою приладу тепловізійного спостереження невідому особу, яка прямувала до кордону. До рубежу чоловік не дійшов кількох метрів. В руках він тримав два поліетиленові пакунки, в яких при його затриманні було виявлено 5 кг травички. Наразі з'ясовуються всі обставини правопорушення. Наркокур'єра передано співробітникам СБУ в Сумській області, а зілля відправлено на експертизу.

На всі сто

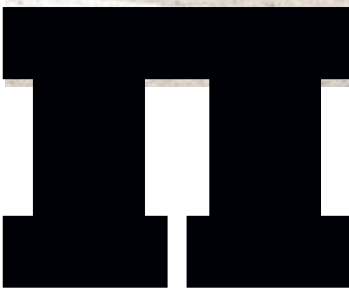

Р

екордна кількість осіб перетнула державний кордон України під час фінального матчу Євро-2012 в Києві між збірними Іспанії та Італії. Так, за добу через кордон прослідувало 360 тис. осіб та 70 тис. транспортних засобів. Цей показник є своєрідним рекордом останнього часу. До речі, під час чвертьфінальних матчів також був зафіксований один із найвищих показників – 340 тис. осіб. Тільки за день в аеропорту «Бориспіль» прикордонники оформили понад 640 рейсів, з яких 400 були на приліт в Україну.

Загалом починаючи з 5 червня кордон перетнуло 8,3 млн осіб та майже 2 млн транспортних засобів. Зокрема, пропущено понад 1500 організованих груп вболівальників та прийнято рішення щодо пропуску більш ніж 550 осіб з квитками на футбольні матчі, які не мали належно оформлених паспортних документів. Крім того, оформлено 1500 літаків, близько 650 автобусів та 22,5 тис. транспортних засобів, якими слідували вболівальники футбольного чемпіонату Європи.

«ЗНАЙШЛИСЯ» ІНОМАРКИ

Під час проведення міжнародної операції «Євро-2012» в пунктах пропуску на ділянці Білгород-Дністровського загону «знайшлися» три автомобілі, які перебували в розшуку в країнах Євросоюзу. Українські прикордонники та митники у співпраці з представниками Баварської кримінальної поліції в пункті пропуску «Старокозаче» виявили автомобіль BMW X5 2004 року випуску. Ще два авто, Mercedes E200 та Audi 100, затримали в пункті пропуску «Кучурган».

ЗНАХАБНІЛИЙ ПОРУШНИК

Двадцять пакунків із золотими ювелірними виробами загальною вагою 4,8 кг виявили правоохоронці під час перевірки рейсового автобуса, що слідував з Кишинєва до Москви через міжнародний пункт пропуску «Могилів-Подільський – Отач». Ланцюжки, кулони, каблучки та сережки, розфасовані у пакети, водій автобуса, 42-річний молдаванин, сховав у дорожній валізі. До речі, виявилось, що це вже не перше правопорушення, вчинене цим громадянином. Нещодавно він намагався перевезти 117 трикотажних курток та 29 видів анаболічних препаратів. Вочевидь, попередня невдала оборудка нічому не навчила горе-бізнесмена.

УДАР ПО ТРУБОПРОВОДУ

Співробітники Луганського загону натрапили на підозрілий об'єкт – можливе сховище паливно-мастильних матеріалів. Загороджена парканом територія, що впала у вічі прикордонникам, знаходилася за 400 м від держзрубежу, неподалік українського населеного пункту Краснодарський та російського Нижній Шивєрьов. Аби переконатися у своїх підозрах, прикордонники організували приховане спостереження. Невдовзі вони затримали «Фіат» із нашим співвітчизником за кермом. Чоловік саме виїжджав з території, за якою велося спостереження. Професійна інтуїція не підвела: автівка була обладнана основним та додатковим баками з 900 л дизельного пального. Згодом попався ще один «Фіат», також оснащений додатковим баком на 600 л, що в'їжджав на об'єкт.

Про склад контрабандного пального було поінформовано взаємодіючі правоохоронні органи. Міжвідомча група, до якої увійшли прикордонники відділу «Краснодон», співробітники СБУ, МВС та податкової, знайшла на секретній території закопану цистерну ємністю 50 м³, у якій містилося близько 2,2 т дизпалива, електропомпу та заглиблений на метр у ґрунт трубопровід, що вів до кордону. Дизельне пальне передано податківцям, а трубопровід знищено. Наразі проводиться перевірка та встановлюються особи, причетні до здійснення протиправної діяльності.

Метаморфоза деревного вугілля

Спритний поляк намагався перевезти через державний кордон контрабандні тютюнові вироби. Він залишав Україну вантажівкою «Мерседес» з причепом. Відповідно до поданих ним документів з Сумської області до Польщі перевозилося близько 20 т деревного вугілля. Оскільки останнім часом почастишали випадки виявлення сигарет серед вантажів, прикордонники Луцького загону ініціювали поглиблений огляд транспортного засобу. Серед вантажу було знайдено 62 мішки з сигаретами «Фест» білоруського та два – з сигаретами «Мальборо» українського виробництва. Конфісковані 25 700 пачок тютюнових виробів оцінили в понад 200 тис. гривень.

ЗАВЕРНУВ З НЕЗАВЕРТАЙЛІВКИ

Вночі на Кучурганському лимані прикордонники відділу «Лиманське» Білгород–Дністровського загону затримали плавзасіб типу «Прогрес», яким порушник переправляв в Україну 36 ящиків з контрабандними тютюновими виробами. Про наміри незаконного переміщення сигарет з молдовського населеного пункту Незавертайлівка та українського Градениці правоохоронці довідалися завчасно. Невдовзі невідомого під час спроби порушити державний кордон помітили за допомогою тепловізора. Документів при собі затриманий не мав, однак назвався громадянином Молдови. Його плавзасіб був завантажений ящиками з сигаретами – загалом 17 500 пачок.

«ПРИВІТ» З МОЛДОВИ

Прикордонники відділу «Піща», що на Волині, отримали інформацію про можливу контрабанду. Невдовзі на околиці села Піща Шацького району наряд зупинив мікроавтобус «Мерседес» з українськими номерами. За кермом був наш співвітчизник, мешканець Ковеля. У керованому ним транспортному засобі правоохоронці виявили 130 ящиків з сигаретами – загалом 65 тис. пачок. Жодних документів на них у чоловіка не було і об'єктивних пояснень відносно вантажу він надати не зміг. Наразі сигарети марок Queen Mentol та «Магнат» білоруського виробництва, попередня вартість яких сягає 320 тис. гривень, передано до митниці.

За 20 м від державного рубежу, поблизу населеного пункту Нестерово, що на Одещині, прикордонники Котовського загону затримали «Фольксваген» із 115 кг подрібненого тютюну. Документів ні на вантаж, ні на авто наш 32-річний співвітчизник не мав. Він зізнався, що товар йому перекинули з території Молдови. Чоловіка було затримано та складено протокол про адміністративне правопорушення. Вантаж передано представникам митниці, а автомобіль – співробітникам МВС.

Хлопчика знайшов прикордонний пес

Нещодавно на Сумщині прикордонний пес допоміг знайти семирічного малюка із села Петровське Білопільського району. Інформація про його зникнення надійшла охоронцям рубежу від співробітників міліції, яким не вдалося знайти дитину. Саме тому вирішили залучити до пошуку прикордонного собаку з кінологом. Вже за кілька годин пес вивів шукачів на околицю населеного пункту, де в одній із покинутих будівель і знайшовся хлопчик. Наразі співробітники міліції встановлюють причини зникнення дитини з дому.

НЕЗАПЛАНОВАНЕ РАНДЕВУ

На узбіччі об'їзної дороги Ужгорода під час пошукових заходів прикордонники затримали чотирьох афганців, які не мали при собі жодних документів. Вони розповіли, що хотіли потрапити до Європи задля кращого життя. За незаконну подорож кожен з них мав сплатити по 3 тис. доларів США. Під час мандрівки провідники забрали у них документи, мобільні телефони, аванс за подорож і наказали чекати у лісі. Наразі правоохоронці встановлюють осіб, причетних до незаконної подорожі чоловіків.

Вихідців із Сомалі, які намагалися потрапити до країн ЄС, затримали правоохоронці відділу «Новоселиця» Чопського прикордонного загону. Про появу чужинців у прикордонні охоронців рубіж сповістило місцеве населення. Організувавши пошук, вартіві кордону таки знайшли чотирьох осіб без документів. Ще двох чоловіків затримали неподалік кордону прикордонники відділу «Гута» того ж загону. «Мандрівники» прямували без будь-яких документів. Кінцевою метою їхньої подорожі мала стати одна із країн Євросоюзу. На Львівщині також затримали незаконних мігрантів – двох сирійців та трьох вірменів, які прямували до державного кордону.

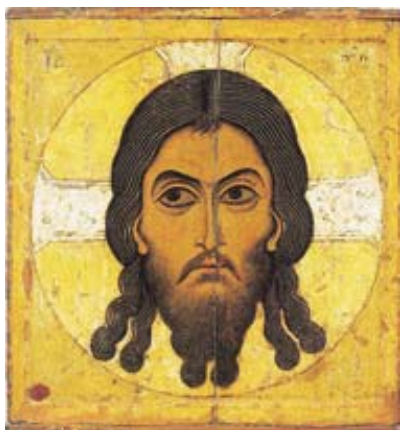
ПІД ЧОРНОЮ РУДОЮ

На Закарпатті, в залізничному пункті пропуску «Стражі», під час перевірки потягу «Чоп – Чіерна над Тисою», що прямував до Словаччини із вантажем концентрату чорної руди, зреагував службовий собака. Тож прикордонно-митний наряд вирішив ретельніше оглянути вагони та вантаж. В результаті було знайдено 4500 пачок сигарет «Джін Лінг» без акцизних марок. Дев'ять картонних ящиків, обмотаних поліетиленом, були закопані в концентрат чорної руди. Власник тютюну залишився інкогніто. А ось на Львівщині двом нашим співвітчизникам уникнути відповідальності не вдалося. Їх затримали на ділянці відділу «Амбуків» за допомогою приладу нічного бачення. Чоловіки намагалися переправити через кордон 12 ящиків сигарет білоруського виробництва.

СТОЯЛИ ДВА УАЗИ

Легковий та вантажний УАЗи виявив дільничний інспектор прикордонної служби відділу «Середина-Буда», що на Сумщині. Транспортні засоби стояли поблизу кордону без водіїв. Під час огляду автівок виявилось, що легковик – порожній, а ось вантажний УАЗ був заповнений товарами народного вжитку. Серед краму знайшли 1100 флаконів парфумерії різних найменувань та 120 літніх жіночих костюмів. Його, певно, готували до переміщення через кордон, та потрапив він до сумської митниці. За попередньою оцінкою вартість контрабандного товару становить близько 200 тис. гривень. Вантажний автомобіль російської реєстрації оцінено у 105 тис. гривень. Легковий «УАЗ» з українськими номерними знаками було передано співробітникам міліції. Особи, причетні до протиправної діяльності на державному кордоні, наразі встановлюються.

Обереги не допомогли

Автомобіль «Газель», завантажений 97-ма коробками з церковним приладдям, затримав наряд відділу «Сопич», що на Сумщині, на околиці населеного пункту Бачівськ. Серед них були ікони із зображенням православних святих, ладанки, обереги для автомобілів, хрестики та релігійна поліграфічна продукція. Транспортний засіб та вантаж, попередня вартість якого сягає мільйона гривень, передано в податкову міліцію. Чи являє собою останній історичну та культурну цінність, встановить відповідна експертиза. За порушення прикордонного режиму водія «Газелі», місцевого мешканця, притягнуто до відповідальності згідно з чинним законодавством.

Фламінго у поклажі

Співробітники Держприкордонслужби та СБУ завадили незаконній спробі ввезти в Україну п'ять фламінго. Птахи прибули до Одеського аеропорту рейсом з Алеппо. Проте через відсутність у власниці відповідних дозвільних документів їх передали на відповідальне зберігання представникам ветеринарної медицини. Певно, розуміючи, що документи швидко зробити не вдасться, перевізниця птахів вирішила вчинити по-іншому. Вже за деякий час правоохоронці помітили, як вона у супроводі представника ветеринарної медицини намагається зникнути з території пункту пропуску, оминаючи прикордонно-митний контроль з кліткою, у якій знаходилися птахи. Спільно зі співробітниками СБУ їх було затримано. Фламінго в даний час знаходяться в Одеському зоопарку.

БРАЗИЛЬСЬКЕ М'ЯСО НЕ ПОТРАПИЛО НА РИНОК

На кордоні з Росією співробітники відділу «Краснопілля» Сумського загону затримали контрабандний товар. Правоохоронці завчасно отримали інформацію про наміри порушників, тож були готові до зустрічі з контрабандистами. За кілька метрів від кордону у напрямку українського населеного пункту Грабовське та російського Почаєво наряд виявив вантажний «ДАФ»

української реєстрації з 8 т бразильського м'яса. За кермом автомобіля перебував громадянин Вірменії, що мав при собі посвідчення на постійне проживання в Україні. До того ж було затримано автомобіль «ВАЗ» з п'ятьма нашими співвітчизниками, які, вочевидь, супроводжували товар до кордону. Вони заперечували свою причетність до вантажу, та оскільки не мали

при собі документів, їх було притягнуто до відповідальності. Вилучене бразильське м'ясо оцінено у 400 тис. гривень, вантажівку в таку ж суму. А водію доведеться сплатити 1700 гривень штрафу за спробу незаконного перетинання кордону.

Ще понад 2,5 т м'яса намагався ввезти в Україну водій рейсового автобуса «Томашув – Червоноград» через пункт пропуску «Рава-Руська», що на Львівщині. Проте у правоохоронців виникли певні підозри. Автобус був виведений із загального потоку та направлений на перевірку. Під час огляду за обшивками в конструктивних порожнинах багажного відділення транспортного засобу було знайдено 2570 кг м'ясопродуктів. Товар вилучено і передано до митниці.

Стародруки – невізні

Дві старовинні книги релігійного змісту знайшли на Сумщині прикордонники спільно з працівниками митниці в пункті пропуску «Катеринівка». Стародруки віз автомобілем «Мерседес-Бенц» росіянин. Для проходження контролю чоловік обрав смугу руху «Зелений коридор». Проте його знервована поведінка викликала підозру, тому автомобіль вивели із загального потоку для проведення поглибленого огляду. Під час перевірки знайдено дві старовинні книги «Новый Заветъ Господа нашего Иисуса Христа» та «Избранныя житія святихъ» 1889 і 1888 років видання відповідно, які було вилучено та направлено на експертизу. **К**

ЕФЕКТ ЗАНИЖЕНИХ ОЧІКУВАНЬ

Чи то за велінням долі, чи то за помахом чарівної палички... Ні, це звичайна закономірність. Так чи інакше результати проведення Україною та Польщею чемпіонату Європи з футболу 2012 року залишаться в історії як унікальне явище. Адже бруд, вилитий на країну та її громадян напередодні, лише зіграв нам на руку. Гості чемпіонату та представники зарубіжних мас-медіа були дійсно вражені побаченим. Більше того, інформаційні повідомлення набули суто позитивного спрямування, що не типово для закордонних ЗМІ. Зрештою, вдала організація чемпіонату зробила для позитивного іміджу України в рази більше, ніж будь-яка інформаційна кампанія. Сьогодні журнал «Кордон» підсумовує результати Євро-2012 для України в цілому та для Держприкордонслужби зокрема добіркою інформаційних матеріалів.

НАЙКРАЩА ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року стало найкращою міжнародною презентацією України та Польщі, дало новий імпульс для розвитку туризму й інфраструктури обох країн. Таке переконання висловив Президент України Віктор Янукович під час виступу з нагоди завершення Євро-2012.

– Світ по-новому відкрив для себе Україну. Ми довели, що є надійними партнерами, гостинною країною, – підкреслив Глава держави.

Він нагадав, що організація Євро-2012 стала випробуванням для нашої країни, адже два роки тому спостерігалось значне відставання від графіку підготовки відповідної інфраструктури. Тим не менш, наголосив Президент, ситуацію вдалося виправити – всі передбачені державною програмою об'єкти були готові прийняти вболівальників та учасників турніру.

– Це наша з вами велика спільна перемога. Турнір з футболу допоміг Україні відчутти свою самодостатність, неповторність, став засобом утвердження національного духу, патріотизму, – резюмував Віктор Янукович, вітаючи присутніх з успішним завершенням Євро-2012.

Успішне проведення фінальної частини чемпіонату довело, що Україна здатна реалізовувати масштабні, системні проекти. На цьому Президент України наголосив під час неформальної зустрічі з Клубом головних редакторів ЗМІ країн СНД, Балтії та Грузії, що відбулася в Юсупівському палаці в Криму.

У спорудження об'єктів інфраструктури вкладено понад 5 млрд доларів, реконструйовано і побудовано аеропорти з сучасними злітно-посадковими смугами та аеровокзалами, понад 2,5 тис. кілометрів автомагістралей, близько 3 тис. кілометрів автошляхів.

Віктор Янукович нагадав, що у спорудження об'єктів інфраструктури вкладено понад 5 млрд доларів, реконструйовано і побудовано аеропорти з сучасними злітно-посадковими смугами та аеровокзалами, понад 2,5 тис. кілометрів автомагістралей, близько 3 тис. кілометрів автошляхів.

Президент також зазначив, що під час Євро-2012 Україну відвідало майже два мільйони вболівальників, із яких

700 тис. дивилися футбольні матчі безпосередньо на стадіонах. Він наголосив, що президент УЄФА Мішель Платіні назвав Євро-2012 одним із найкращих заходів за всю історію європейських першостей. Рівень координації між Україною та Польщею, різними відомствами також був безпрецедентним. Практично вдалося здійснити всі заплановані спільні заходи.

РАЖУНОК НА МІЛЬЙОНИ

У ході проведення в Україні фінальної частини футбольного чемпіонату Європи пасажиро-транспортний потік на кордоні значно збільшився. Про це повідомив перший заступник Голови Державної прикордонної служби України – директор Департаменту охорони державного кордону генерал-полковник Павло Шишолін на підсумковій прес-конференції в Кабінеті Міністрів України. Під час Євро-2012 кордон перетнуло 8,3 млн осіб та 2 млн транспортних засобів, що відповідно на 25 та 20 відсотків більше порівняно з аналогічним періодом минулого року. За цей період через кордон пропущено понад 1500 організованих груп вболівальників, оформлено 1500 літаків, близько 650 автобусів та 22,5 тис. транспортних засобів. Із загальної кількості осіб, що прослідували через кордон, 2,5 млн складають іноземці, при цьому 1,5 млн з них – громадяни країн – учасниць турніру.

Рекордна кількість осіб перетнула державний кордон України під час фінального матчу Євро-2012, що пройшов у Києві. Так, тільки 1 липня прослідувало 360 тис. осіб та 70 тис. транспортних засобів. Цей показник є своєрідним рекордом за роки незалежності України. Під час чвертьфінальних матчів також був зафіксований один із найбільших показників – кордон перетнуло 340 тис. осіб. Гості футбольного чемпіонату дуже ак-

тивно прямували на фінал між збірними Іспанії та Італії. Того дня в аеропорту «Бориспіль» прикордонники оформили понад 640 рейсів, із яких 400 були на приліт в Україну.

Державна прикордонна служба України в повному обсязі виконала завдання з охорони державного кордону та здійснення пропускних операцій. При цьому в 32 основних та 20 додаткових пунктах пропуску, визначених пріоритетними під час Євро-2012, було

здіяно майже 9 тис. співробітників прикордонного відомства. Працювала система отримання попередньої інформації про пасажирів від авіакомпаній та використання її для скорочення часу оформлення осіб, які прибувають в Україну. В середньому за добу надходила інформація про 25–30 рейсів.

Крім того, у 552 випадках прикордонне відомство України приймало окремі рішення щодо пропуску через кордон осіб, які прямували на Євро-2012, не маючи належно оформлених паспортних документів. Так, в аеропорту «Бориспіль» було пропущено групу зі 120 громадян Туреччини, які мали білети на футбольний матч, проте в закордонних паспортах була відсутня віза.

Закон України «Про прикордонний контроль» дозволив створити нову інноваційну модель охорони державних рубіжів: спільний контроль на українсько-польському кордоні, попереднє інформування про пасажирів, відміна імміграційних та запровадження електронних карток для паспортного контролю. Враховуючи оснащення 52 пунктів пропуску сучасними технічними засобами, ці інновації дозволили в 2,5 раза зменшити час перевірки і, відповідно, значно прискорити перетинання кордону. Загалом оформлення пасажирів проходило з розрахунку до 20 секунд на одну особу, а під час отримання попередньої інформації – лише близько 7 секунд.

Позитивний ефект дала також співпраця з представниками правоохоронних органів ЄС. Під егідою Європейської агенції з охорони зовнішніх кордонів Євросоюзу було проведено спільну операцію «Eurocop 2012», в ході якої офіцери FRONTEX перебували в аеропортах Донецька, Харкова, Львова та Борисполя, а представники Держприкордонслужби України – в аеропортах Нідерландів, Швеції, Португалії, Чехії, Італії та Іспанії.

Як зауважив Павло Шишолін, всі інновації, які відомство запровадило, готуючись до Євро-2012, ефективно спрацювали і будуть використовуватися й після турніру. Прикордонне відомство вже працює в цьому напрямі з Посольством України в Польщі, Міністерством закордонних справ, митною службою. Польські колеги пообіцяли підготувати пропозиції щодо внесення змін у Кодекс шенгенських кордонів, що дозволить проводити спільний контроль і на українській стороні. Крім того, активно використовуватиметься система попереднього інформування про пасажирів.

Служба вже отримує 50–60 відсотків інформації від авіакомпаній, тож, запевнив перший заступник Голови прикордонного відомства, розвиватиме цей напрям. Такі системи попереднього інформування плануються запровадити і в автомобільних та морських пунктах пропуску. **К**

РЕКОРДІВ ПРИКОРДОННИКІВ

Через кордон пропущено **138** офіційних делегацій. Національні збірні (у складі 42-56 осіб) проходили контроль за дві-три хвилини.

Як повідомляє інформаційний центр «Україна – 2012», на українському кордоні у період проведення футбольного чемпіонату зафіксовано низку рекордних показників, якими може пишатися Держприкордонслужба України.

2 МЛН транспортних засобів | **8,3 МЛН** осіб

У період Євро-2012 зафіксовано рекордний пасажиро-транспортний потік – кордон перетнуло

2,5
РЕКОРДНА КІЛЬКІСТЬ
МІЛЬЙОНІВ

ІНОЗЕМЦІВ ВІЇХАЛО ДО КРАЇНИ ЗА МІСЯЦЬ ЄВРО, ПРИ ЦЬОМУ 1,5 МЛН З НИХ – ГРОМАДЯНИ КРАЇН – УЧАСНИЦЬ ТУРНІРУ

360 ТИС. ОСІБ
ТА **70 ТИС.**

ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

перетнуло кордон України за добу. Пік навантаження зафіксовано 1 липня

ПОПЕРЕДНЯ ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПАСАЖИРІВ НАДХОДИЛА ВІД 60 ВІДСОТКІВ АВІАПЕРЕВІЗНИКІВ

За період проведення турніру прийнято **570** окремих рішень щодо пропуску через кордон громадян, які не мали відповідно оформлених документів, але прямували на матч з квитками. Детальніше про те, як працював міжнародний координаційний центр, розповість безпосередній учасник спецоперації «Євро-2012» – представник Адміністрації Держприкордонслужби України підполковник Юлія Петрова.

На адресу прикордонників не надійшло жодної скарги від українців чи іноземців

На оформлення одного пасажирів витрачали до **20 секунд** а якщо була попередня інформація – **7 секунд**

СПІВРОБІТНИКИ ВІДОМСТВА В АЕРОПОРТУ «БОРИСПІЛЬ» В ДЕНЬ ФІНАЛУ ЧЕМПІОНАТУ ОФОРМИЛИ БІЛЬШЕ 630 РЕЙСІВ

ЄВРООПЕРАЦІЯ FRONTEX ЗСЕРЕДИНИ

Чемпіонат УЄФА Євро-2012 закінчився. Прогнози щодо збитковості події для України виправдалися, однак успішне проведення фіналу довело, що наша держава здатна реалізувати такий масштабний проект. Відтак перспективи майбутніх інвестицій в українську економіку є цілком реальними. Окрім того, закономірним буде й зростання притоку до країни іноземних туристів. Щодо останнього, то тут якраз стане у нагоді унікальна інфраструктура та неоціненний досвід в організації системи охорони державного кордону, яка жодного разу не дала збою в режимі пікових навантажень. Важливим фактором успіху в проведенні контрольних процедур стала міжнародна спецоперація, яку організувала Європейська Агенція FRONTEX. Як зауважив Директор Міжнародно-правового департаменту Адміністрації Держприкордонслужби України генерал-лейтенант Олександр Мельников, відомство відібрало кращих представників для участі в цьому заході у якості офіцерів-спостерігачів. Відтак наші фахівці отримали нагоду попрацювати пліч-о-пліч з європейськими колегами, поділитися своїм досвідом та отримати неоціненну практику прикордонного контролю європейського рівня.

Детальніше про те, як працював міжнародний координаційний центр, розповідь безпосередній учасник спецоперації «Євро-2012» – представник Адміністрації Держприкордонслужби України підполковник Юлія Петрова.

До фінальної частини чемпіонату кваліфікувалися лише три країни, що не є членами ЄС та Шенгенської угоди, в тому числі Україна. Дві з них, Російська Федерація та Хорватія, провели матчі першого раунду чемпіонату в Польщі. Отже, основний потік очікувався на українсько-польському сухопутному

кордоні, аеропортах Польщі й України, дещо слабший – на словенському та угорському.

Як показує досвід попередніх років, кількість випадків нелегальної міграції, пов'язаних зі спортивними подіями, під час проведення чемпіонатів не збільшується. Тож головним викликом для прикордонних відомств України та Польщі стало

управління кордонами. Через прогнозовану значну кількість вболівальників приймаючі країни вирішили запровадити спільний прикордонний та митний контроль на період проведення чемпіонату. Крім угоди про спрощений візовий режим для учасників та вболівальників Євро-2012, обидві країни працювали над спрощенням руху на спіль-

**ДИРЕКТОР МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
ДЕПАРТАМЕНТУ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ УКРАЇНИ ГЕНЕРАЛ-
ЛЕЙТЕНАНТ ОЛЕКСАНДР МЕЛЬНИКОВ:**

«Прикордонне відомство відібрало кращих представників для участі в цьому заході у якості офіцерів-спостерігачів. Відтак наші фахівці отримали нагоду попрацювати пліч-о-пліч з європейськими колегами, поділитися своїм досвідом та отримати неоціненну практику прикордонного контролю європейського рівня»

**СТАРШИЙ ОФІЦЕР ВІДДІЛЕННЯ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ТА ПРИКОРДОННО-
ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ РОБОТИ
БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКОГО
ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ КАПІТАН
ЮРІЙ ПОДОЛЯН**

• У рамках спільної операції Європейської Агенції FRONTEX я працював у якості офіцера-спостерігача в міжнародному аеропорту «Мадрид-Барахас». Це головний міжнародний аеропорт Іспанії, який щороку обслуговує близько 40 млн пасажирів. На сьогодні функціонують чотири термінали. Термінал T4-T4S, відкритий у 2006 році, є одним із найбільших у світі за площею – 760 тис. кв. м. У 2008 році аеропорт став одинадцятим у світі та четвертим в Європі за завантаженістю. Тут зосереджені такі контрольні служби, як підрозділи Загальної національної поліції, які, власне, й здійснюють функції прикордонного контролю, Цивільної гвардії, на які покладені функції митного контролю щодо товарів та вантажів, а також Служби авіабезпеки, що відповідають за безпеку громадян під час авіаперельотів.

В аеропорту «Мадрид-Барахас» широко використовується система A.B.C.S., основним завданням якої є перевірка паспортних документів громадян Євросоюзу, у яких містяться відомості щодо біометричних даних власника паспорту. Використання цієї системи значно полегшує роботу інспекторів поліції та мінімізує потреби використання особового складу. В ході виконання своїх службових обов'язків мені вдалося налагодити взаємодію та обмін досвідом як з іспанськими колегами, так і офіцерами агенції FRONTEX з інших країн.

Ми проводили спільні заходи по відстеженню обстановки та інформуванню Адміністрації Держприкордонслужби України щодо наявності і поведінки організованих груп та окремих осіб з числа футбольних фанатів, які прямували регулярними та чартерними авіарейсами у міжнародні аеропорти «Бориспіль», «Львів», «Донецьк» в рамках «Євро-2012». Окрім того, я залучався до заходів першої лінії прикордонного контролю, а саме перевірки наявності паспортних документів, віз, авіаквитків у осіб, що слідують транзитом, брав участь у проведенні спільних заходів другої лінії контролю, які передбачають поглиблене вивчення паспортних документів та проведення співбесід з громадянами країн ризику.

Серед позитивних моментів у роботі закордонного авіаційного МПП хотілося б відзначити відкритість та високий рівень підготовки персоналу іспанської Національної поліції, можливість доступу правоохоронців до загальноєвропейських баз даних, професіоналізм у виявленні підроблених документів, проведенні співбесід та виявленні потенційних незаконних мігрантів.

Безумовно, були й певні негативні моменти. Зокрема, лише декілька офіцерів з числа особового складу підрозділу володіють англійською мовою, що створювало певні незручності в роботі.

ному кордоні. Зокрема, для впровадження прикордонного та митного контролю за принципом однієї зупинки на польській стороні кордону було обрано чотири пункти пропуску.

Європейська агенція FRONTEX розпочала підготовку до спільної операції ще в січні 2012 року, коли, враховуючи досвід проведення таких заходів під час попереднього чемпіонату в Австрії та зимових олімпійських ігор у Турині, була презентована її концепція. Вона передбачала посилення контролю у визначених пунктах пропуску через українсько-польський кордон, посилення патрулювання зеленого кордону, контролю у визначених аеропортах, постійний обмін інформацією шляхом направлення експертів – спостерігачів прикордонних відомств держав ЄС до пунктів пропуску України й Польщі та українських прикордонників до аеропортів держав – членів ЄС, а також до Міжнародного координаційного центру у Варшаві.

Операційні дії були спрямовані на підтримку місцевих органів прикордонної охорони приймаючих країн у заходах прикордонного контролю першої та другої лінії. План операції, розроблений FRONTEX, був погоджений з Адміністрацією Держприкордонслужби та Головною комендатурою Прикордонної охорони Польщі. Координаційний центр міжнародної спецоперації «Євро-2112» (МКЦ) розміщувався у Варшаві, в штаб-квартирі Європейської Агенції FRONTEX.

Відповідно до плану дій на період проведення турніру в країни Євросоюзу, які брали участь у чемпіонаті, були відряжені офіцери Держприкордонслужби України – до аеропортів Варшави, Лісабона, Праги, Мадрида, Риму, Амстердаму та Стокгольма. Основним завданням було надання підтримки й допомоги національній прикордонній службі під час перевірки документів на першій та другій лінії прикордонного контролю, допомога місцевим офіцерам у специфічних та мовних питаннях, сприяння обміну інформацією між державами – учасницями ЄС та Україною, контроль за своєчасною й правильною передачею авіакомпаніями списків пасажирів для їх подальшої перевірки встановленим порядком у визначених аеропортах України.

Безпосередньо до складу МКЦ увійшли представники прикордонних служб Польщі, Словенії, Румунії, Португалії та України. Роботою Центру керували менеджери проектів та координатори операції від відділу сухопутних та повітряних кордонів, відділу аналізу ризиків та Ситуаційного центру FRONTEX.

Робота була організована по чергово, з 08.00 до 15.00 та з 11.00 до 18.00. Всі мали робочі місця з доступом до Інтернету та мережі внутрішнього користування у межах операції, а також офісні стаціонарні та службові мобільні телефони. МКЦ розміщувався в окремій кімнаті на одному поверсі з відділом сухопутних і повітряних кордонів та Ситуаційним центром, що дозволяло швидко вирішувати будь-які робочі питання.

Задіяний персонал збирав дані обстановки з визначених районів операції та узагальнював їх у єдиному звіті за добу. Звіт презентувався під час загальної (щоденної) наради, на якій обговорювалися всі питання, пов'язані з операцією. На на-

За матеріалами **Voice of America** (від 27.06.2012)

«ЄВРО 2012 НАБЛИЖАЄ УКРАЇНУ ДО ЄВРОПИ»

«В очікуванні того, що під час Чемпіонату Європи українсько-польський кордон перетне близько мільйона футбольних вболівальників, прикордонні відомства по обидва боки кордону демонструють надзвичайну злагодженість у своїй співпраці. Українські прикордонники здійснюють паспортний контроль на території Польщі. Спеціально виділені смуги руху дозволяють вболівальникам перетинати кордон окремо від загального потоку. Для додаткового посилення сюди були відряжені прикордонники від європейської прикордонної агенції FRONTEX».

На ділянці Південного регіонального управління у міжнародному пункті пропуску для автомобільного сполучення «Кучурган» в рамках спільної операції працював один представник Кримінальної поліції Баварії у супроводі двох представників Місії EUBAM. Інший його колега у супроводі одного представника Місії EUBAM перебував у міжнародному пункті пропуску для автомобільного сполучення «Старокозаче». Міжнародний пункт пропуску для повітряного сполучення «Одеса» в рамках спільної операції «Євро-2012» посилив один представник Місії EUBAM.

Без сумніву, практика обміну офіцерами-спостерігачами сприяла прикордонній безпеці в зоні проведення операції та допомагала місцевому прикордонному персоналу в управлінні пасажирськими потоками, перевірці документів, проведен-

раді обов'язково були присутні координатори від сухопутних та повітряних кордонів, відділу аналізу ризиків та Ситуаційного центру. Також МКЦ відповідав за перевірку та підтвердження «звітів про інциденти» – випадки затримання або непропуску

Інформаційний сюжет 10 червня 2012 року на центральному телебаченні Польщі (TVP)

«МЕДИКА (ШЕГІНІ) – ПРОПУСК ВБОЛІВАЛЬНИКІВ ПОРТУГАЛІЇ, НІМЕЧЧИНИ ЧЕРЕЗ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ КОРДОН»

Пряма мова репортера:

«...Те, чого всі найбільше боялися – довгі черги на кордоні, труднощі при перетинанні – не сталося. Пропуск здійснювався плавно і без затримки, вболівальники слідуєть через спеціально створені євро-коридори, саме перетинання займає не більше кількох хвилин.

До цього польські та українські контрольні служби готувалися три роки. Прикордонники разом з митниками та українською прикордонною службою проводять спільний контроль методом однієї зупинки на польській стороні. Жодних нарікань на пропускні служби. Співпраця контрольних служб на кордоні показала гарний результат...»

на кордоні під час пропускних операцій у спеціальної захищеній автоматизованій системі звітування та збору інформації.

Загалом атмосфера в Центрі була дружньою і доброзичливою. Особисто мені довелося підтримувати зв'язок, збирати звіти та надавати поради або пояснення нашим офіцерам, які працювали в аеропортах держав – членів ЄС. Судячи з доповідей, співпраця українських прикордонників з місцевими правоохоронними підрозділами була налагоджена на досить високому рівні, місцеві поліцейські йшли назустріч у будь-якому питанні, до того ж використовували знання та практичні навички наших офіцерів.

Спеціально встановлена форма «повідомлень про рух пасажирів під час масових заходів», опрацьована та надана МКЦ, дозволила аеропортам прибуття очікувати рейси з організованими групами вболівальників, маючи описання їхньої кількості, національності і навіть настрою та поведінки.

Важливо й те, що офіцери прикордонних відомств Франції, Швеції, Португалії, Нідерландів, Італії та Іспанії працювали в аеропортах приймаючих міст України. Зокрема, у зазначених міжнародних авіаційних пунктах пропуску були задіяні одинадцять іноземних спостерігачів – офіцерів прикордонної поліції. Крім того, під час півфінальної та фінальної ігор, які пройшли з 28 червня по 3 липня, до аеропортів Донецька та Києва були передислоковані з Варшави представники прикордонної поліції Італії та Іспанії.

ні інтерв'ю та наданні консультативної допомоги. Надзвичайно важливим є встановлення контактів між професіоналами на шляхах міжнародного повітряного сполучення. Вже сама присутність прикордонника у національній формі в аеропорту приймаючої країни справляла неабияке враження на прибуваючих. Наприклад, пасажиром Швеції було приємно зустріти шведського поліцейського в аеропорту Києва. До нього одразу ж зверталися з якимось запитаннями, а він роз'яснював ті чи інші незрозумілі для гостей моменти. А, скажімо, присутність російського прикордонника в аеропорту Варшави швидко вгамувала занадто збуджених і не зовсім тверезих вболівальників з Росії.

Спільна операція була проведена, на мій погляд, на високому рівні, довівши важливість і необхідність розвитку співпраці між державами – членами ЄС і Україною. Підбиваючи підсумки операції у штаб-квартирі Європейської Агенції, керівники проекту та координатори операції дійшли єдиної думки: «Операція пройшла спокійно, жодних значних інцидентів не сталося, не відбулося і великих «затримань» порушників, потоки пасажирів не стояли в чергах і не було скарг на рух через кордон. Але це не означає, що вона пройшла без користі і виділені кошти були витрачені марно. Те, що не довелося вгамовувати ватовпи вболівальників і не було спроб нелегального перетинання кордону, означає, що ми на правильному шляху і сплановані заходи були прогнозованими, а співпраця знаходиться на належному рівні...». К

Юлія ПЕТРОВА

СТАРШИЙ ОФІЦЕР ВІДДІЛУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ПРИКОРДОННО-ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ РОБОТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ЗАГОНУ МАЙОР ЮЛІЯ ШИМКОВА

• Під час проведення спільної операції «Євро-2012 (повітряні кордони)» в рамках пілотного проекту «Флексі Форс 2012» мені довелося працювати офіцером-спостерігачем від України в аеропорту Праги. Серед особливостей у здійсненні пропуску осіб через державний кордон хотілося б відзначити, що празький аеропорт складається з трьох терміналів: термінал 1 – для вильоту з паспортним оформленням, термінал 2 – на внутрішні рейси по країнах – учасниках Шенгенської угоди, термінал 3 – для оформлення VIP рейсів та офіційних делегацій. Тобто існує один накопичувальний зал для вильоту, прильоту та транзиту.

На добу заступає дві зміни – загалом 100–120 чоловік: на 12 годин – для інспекторів першої лінії, 12 або 24 – для інспекторів другої лінії. Інспектори першої лінії контролю несуть службу по черзі в нарядах по перевірці документів у кабінах паспортного контролю та поліцейських патрулях, але не більше ніж по дві з половиною години. Термін несення служби та вид наряду визначає заступник старшого зміни. Інспектори другої лінії безпосередньо виконують свої обов'язки та до інших нарядів не залучаються.

Старший зміни має у своєму підпорядкуванні двох заступників: для першого – зона відповідальності термінал 1, для другого – термінал 2. У свою чергу заступникам підпорядковуються в'їзні та виїзні канали. Додатково у зміну заступає від двох до чотирьох інспекторів із груп поглибленого вивчення документів, видачі віз та продовження реєстрації, а також із адміністративно-процесуальної та кінологічно-мінновиховної груп.

Я несла службу разом з інспекторами групи поглибленого вивчення документів, була присутня під час проведення «Чек гейт» – це попередня перевірка паспортних документів у громадян, які прибувають з третіх країн, а саме з Києва, Москви, Стамбулу, Дубаї.

Під час однієї з перевірочних рейсів «Київ–Прага» ми виявили чотирьох громадян Вірменії, які пред'явили паспортні документи громадян Російської Федерації з підробленими шенгенськими візами. В ході подальшого дослідження паспортів було встановлено, що вони розшивалися, проводилася заміна сторінки з установчими даними. Після проведеної співбесіди стало відомо, що в аеропорту «Бориспіль» дані особи зареєструвалися на рейс по російських паспортах, на паспортний контроль України пред'явили вірменські, а по прильоту в Прагу надали для контролю паспортні документи громадян Російської Федерації. За даним фактом мною був надісланий звіт. В іншому випадку серед пасажирів рейсу «Дубаї–Прага» був виявлений громадянин Гани, який пред'явив паспорт з підробленою шенгенською візою.

На мій погляд, подібні міжнародні заходи покращують взаємодію між представниками прикордонних відомств європейських держав та України.

АКЦИЗ

«В ЗАКОНІ»

Кожна нація, виборюючи незалежність і будуючи державу, обирає символи своєї єдності й сили, честі й гідності, традицій державотворення, історії та сьогодення. У сучасному світі державними символами країни вважаються прапор, гімн, конституція та герб. Зображення останнього розміщується на печатках органів державної влади та управління, грошових знаках та знаках поштової оплати, службових посвідченнях, штампах, бланках державних установ тощо. Без них не обходяться і так звані акцизні марки. Акцизні марки – не просто знак акцизного збору або захист від підробок, це захоплюючий світ геральдики та історії тієї чи іншої держави. Придивіться, скільки корисної інформації міститься на такій, на перший погляд, непримітній етикетці... А це герби та національні символи. За ступенем захисту чимало акцизних марок різних країн нічим не поступаються грошовим банкнотам. Та так сталося, що в Україні довкола того, яким бути вітчизняним акцизним маркам, точаться серйозні баталії.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ

Акцизна марка – спеціальний знак, що ним маркують товари, на які встановлено акцизний збір (алкогольні напої та тютюнові вироби) і наявність якого підтверджує сплату акцизного збору, легальність ввезення та право реалізації цих виробів на території держави.

Акцизні марки України започатковано з часів існування Української Народної Республіки (1917–1919 рр.), коли був підготовлений проект марок на продаж тютюну. Однак вони не побачили світ. У пострадянський період вони стали застосовуватися з середини 1990-х років. Акцизний збір на території сучасної України затверджений президентським указом 18 вересня 1995 року. Указом Кабінету Міністрів України пропонувалося затвердити правила виготовлення, зберігання та продажу марок акцизного збору і маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів. 24 жовтня 1996 року вийшла Постанова Кабміну «Про затвердження Положення про виробництво, збері-

гання, продаж марок акцизного збору і маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів і порядку реалізації або знищення конфіскованих алкогольних напоїв та тютюнових виробів», яке вводило в обіг на території України акцизні марки.

З 1996 року в нашій державі відбулося кілька випусків акцизних марок. В липні 2003-го вийшли марки з голографічними захисними елементами. Ці етикетки містять так само облікову інформацію у вигляді серійного номера, штрих-коду тощо. До речі, вперше голограми на етикетках стали використовуватися досить давно. У 1979–80 роках вони з'явилися на пластикових картах VISA, потім почалося їх застосування на етикетках – за кордоном плівкові захисні голограми активно використовувалися в цій галузі вже у вісімдесятих роках минулого століття. Голограма може бути доказом того, фальсифікований продукт чи ні. Перевірити її оригінальність на акцизній марці можна портативним приладом розміром з канцелярський маркер.

Голограми широко використовуються в багатьох промислових областях. Крім алкогольної та тютюнової продукції, найбільш широко застосування вони отримали на етикетках та упаковках на ринках аудіо- та відеопродукції, лікарських препаратів, парфумів, програмних продуктів, автомобільних запчастин тощо.

Щоб зберегти стабільність і економічний ефект, а також хоча б частково забезпечити громадян від підробок, у цивілізованому світі прийнято оновлювати захисні елементи на марках акцизного збору один раз на кілька років.

ЗАХИСТ ВІД ПІДРОБКИ

У числі основних технологій захисту української акцизної марки – графічний захист, нумерація, голографія, яка функціонувала з 2003 року і до недавніх часів, та інтаглідрук, що використовувався до 2002 року. Вважається, що завдяки голографічному захисному елементу (ГЗЕ) українські акцизні марки неможливо підробити поліграфічним шляхом, на відміну від інших способів захисту, а правоохоронці можуть виявити підробки, не вдаючись до тривалих експертиз. Роздільна здатність голограми недосяжна для будь-якого сучасного копіювального і поліграфічного обладнання, тож усі спроби підробити знак за його допомогою будуть марними. До того ж, вона дає можливість запису динамічних зображень, коли при плавній зміні кута зору спостерігач бачить різні стани об'єкта – той наче рухається. І нарешті, роблять так, щоб голограму не можна було видалити або перенести на іншу поверхню, а при спробі зняття голографічний знак руйнувався. Застосування таких матеріалів сьогодні вважається найбільш ефективним.

Багато хто вважає, що блискуча етикетка зі складним малюнком – ознака якісного і справжнього товару. Та це не завжди так. Голограми можна використовувати і в своїх цілях, бо немає такого державного органу, який би це контролював. Найпоширеніші зловживання – в алкогольній індустрії. Будь-яка фірма, що виробляє алкоголь, має право отримати акцизні марки з голографічними елементами для своєї продукції. Це анітрохи не заважає їй підробити інший відомий бренд, приліпивши на пляшку свою голограму. Таким чином покупець вводять в оману – адже голограма справжня. А з точки зору податкового законодавства компанія-шахрай буде чиста.

Є ще одна «прогалина». Відкрита інформація про голографічні технології, поява на ринку витратних матеріалів та обладнання знизили ступінь захисту голограм. Підробки, безумовно, мають місце, але не в масовій кількості. Імітації голограм з'являються приблизно за півроку після появи на ринку захищених етикеткою товарів, тому що це досить трудомістка й витратна справа. Дизайн необхідно періодично міняти, щоб фальсифікатори не встигали виготовити підробку.

Згідно з інформацією оперативного-пошукових даних правоохоронних органів України, поставки фальшивих акцизних марок організують з Туреччини, Китаю і Чехії. Схеми появи таких підробок відомі давно, але викоринити їх, на жаль, неможливо, адже в країні процвітає корупція. «Виробник» якимось чином дізнається про серії і номери марок, виданих тому чи іншому підприємству, і дублює їх.

Істотним недоліком цього способу захисту є й те, що звичайні покупці, так само як і продавці магазинів, не маючи спеціального розпізнавального обладнання, задовольняються одним фактом наявності голограми і не можуть точно ідентифікувати складніші елементи зображення.

При використанні на акцизних марках технології інтагліо з рельєфними елементами на папері візерунок підробити дуже складно, але саму технологію – легко, бо пересічний покупець особливо не придивляється до нього.

НАЗРІЛА ПРОБЛЕМА

Останнім часом українські прикордонники стримують лавину контрабанди – чималі партії сигарет чи навіть тютюну і, «в кращому випадку», лікєро-горілчаних виробів, а почасти ділки пере-

***

У вантажівці «Рено», яка прибула теплоходом із Туреччини до Скадовського морського торговельного порту, прикордонно-митна оглядова група серед вантажу металоконструкцій знайшла 45 коробок з 5,5 млн акцизних марок на українські горілчані вироби.

***

Співробітники податкової міліції ліквідували потужну підпільну друкарню, оснащену новітнім поліграфічним устаткуванням, яке дозволяло в промислових масштабах виробляти високоточні підробки українських марок акцизного збору та кількох держав Східної Європи. Незаконний бізнес був ретельно замаскований в приміщенні одного із колишніх промислових об'єктів Луганська. Зовні будівля виглядала покинутою. Для ефективного функціонування нелегальне виробництво було оснащене вантажним ліфтом, також там були створені комфортні умови для проживання обслуговуючого персоналу.

300%

СИГАРЕТНОГО РИНКУ СЯГНУЛО СПОЖИВАННЯ КОНТРАБАНДНОГО ТЮТЮНУ В ІСПАНІЇ! АНАЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ ЧЕРЕЗ РІЗНИЦЮ В ОПОДАТКУВАННІ СПОСТЕРІГАЄТЬСЯ В КАНАДІ ТА США.

правляють тоннами спирт, аби виготовляти підробку у підпільних цехах. Та попри зусилля правоохоронців на вітчизняному ринку кількість контрафакту зростає. Це може бути пов'язано з кількома факторами.

Сприяє процвітанню такого бізнесу те, що Україна межує з такими «центрами» підпільного виробництва «курива», як Молдова, Білорусь та Росія. При цьому важливу роль відіграє вартість тютюнових виробів в Україні і відносна їх дешевизна в сусідніх державах. У середньому в Україні пачка сигарет коштує 0,9 євро, в Росії – 0,6 євро, Білорусі – 0,5 євро, Молдові – 0,4 євро. При такій різниці в цінах навіть невелика партія тютюну може дати непоганий прибуток контрабандисту. Часто останні переправляють сигарети і до єврозони, використовуючи нашу країну як транзитну територію. Скажімо, з Білорусі везуть до нас, а звідси – вже до Польщі. Щодо спирту ситуація подібна. Приміром, в Росії і Польщі відпускна ціна одного літра етилового спирту становить близько 0,69 – 0,73 євро, в той час як в Україні вдвічі дорожче – 1,45 євро.

Високі ціни визначає високий державний акциз, відзначають експерти. З 2008 року ставка акцизу на тютюнові вироби в Україні

зросла у вісім разів, що також не могло не позначитися на кількості тютюнового контрафакту на ринку. Вітчизняний акциз на тютюн є одним з найвищих серед країн СНД, адже з початку 2012-го він був підвищений на 15%, що не могло не потішити контрабандистів.

Те саме стосується й алкогольних напоїв. Ось, скажімо, Податковим кодексом України передбачено підвищення акцизу на коньяк. Зокрема, до 1 грудня 2011 року він становив 20 грн. за один літр 100%-го спирту, з 1 січня 2012 по 1 січня 2013 року – вже 27 грн. І це ще не межа, бо вже зареєстровано законопроект, що передбачає нове підвищення ставок акцизу. Але про це – трохи далі.

***

Прикордонники Котовського загону за 20 м від рубежу, поблизу населеного пункту Нестерово, що на Одещині, затримали «Фольксваген» із 115 кг подрібненого тютюну. Документів ні на вантаж, ні на авто водій не мав. Чоловік зізнався, що товар йому перекинули з території Молдови.

***

8 тонн спирту знайшли у вантажівці «Івеко», яка вїжджала до нашої країни через пункт пропуску «Сокиряни», що в Чернівецькій області. Рідину замаскували в спеціально обладнаних пластмасових ємностях за подвійною стінкою в передній частині напівпричепа.

***

Словацька поліція виявила на кордоні з Україною тунель майже в 700 метрів. Правоохоронці припускають, що упродовж року він використовувався контрабандистами для перевезення неоподаткованих товарів, головним чином сигарет. Тунель діаметром в один метр побудований за новітніми технологіями на глибині шести метрів. Міністр фінансів Словацької Республіки Петер Казімір припускає, що контрабандисти могли завдати шкоди державі на 50 млн євро тільки за неоподатковані сигарети. Тунель під словацько-українським кордоном порівнюють з аналогічними – між Сполученими Штатами і Мексикою, які використовуються для контрабанди наркотиків до США.

Не переймаються контрабандисти й адміністративною відповідальністю. Хоча зараз розмір штрафу становить 100% від вартості товару плюс його безальтернативна конфіскація. За такі ж повторні порушення передбачається штраф у 200%. Конфіскують і транспортні засоби, які використовувалися для переміщення цих товарів.

МІЛЬЯРДНІ ЗБИТКИ

Україна не єдина у своїй біді. Сьогодні проблема обліку, оподаткування і боротьби з підробками підакцизних товарів актуальна у всьому світі. Згідно з оцінками експертів, торгівля підробками і контрафактом становить значну частину світового чорного ринку. За даними міжнародної дослідницької програми Global Financial Integracy, сумарні збитки держав від незаконного обігу цих товарів досягають 50 млрд дол. на рік. Тому уряди шукають нових способів контролю надходжень до бюджету від акцизних зборів і скорочення чорних ринків підакцизних.

А вони продовжують зростати, зокрема через економічну кризу, оскільки все більше людей зацікавлені купляти недорогі товари. Контрабанда розквітла здебільшого в тих державах, де ціна за пачку сигарет перевищує 10 дол. внаслідок зростання податків і порожніх гаманців. В Іспанії споживання контрабандного тютюну сягнуло 300% сигаретного ринку! Аналогічна ситуація через різницю в оподаткуванні спостерігається в Канаді та США. У Канаді акциз на тютюн в 1,5 раза більший, ніж у частині США від Бостона до Чикаго.

ПРО «БОРТЬБУ» З ФАЛЬСИФІКАТОМ

В Україні нелегальні сигарети та алкоголь мирно межують з легальним товаром, тільки коштують набагато дешевше і якість часто залишає бажати кращого. Наявність марки акцизного збору має бути підтвердженням їх легальності та подальшого перебування на ринку. Але так буває не завжди.

До прикладу: скільки не вводили в Україні нову акцизну марку, щоразу невдовзі виявлялося, що потоки підробленого алкоголю від цього не вичерпувалися. Більше того – на всіх «паленках» і «шмурдяках» красувалися акцизні марки, бо чинна система акцизних марок, голографічний знак реального захисту і контролю товарів не гарантують. У нас склався ще й ринок нелегальних акцизних марок, і ті, хто їх виготовляє і поширює, у змові з виробниками нелегального спирту випускають нелегальний алкоголь.

Так, у Криму під час перевірки складських приміщень на одній з вулиць Сімферополя був виявлений алкогольний фальсифікат. Правоохоронці вилучили більше 9 тис. пляшок горілки на суму понад 240 тис. грн. Згідно з результатами експертизи, надані для дослідження зразки виготовлені з недоброякісної сировини і були небезпечні для людини.

У разі масових підробок акцизок держбюджет втрачає колосальні кошти, які потім вкрай складно відновити шляхом нововведень для боротьби з цим видом злочинності.

ПРО ПІДВИЩЕННЯ АКЦИЗІВ

Кабмін готує до розгляду законопроект про збільшення з 1 січня 2013 року ставки акцизного збору на пиво, спирт та алкогольні напої на 11% та на 7,9% – на сигарети. У пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що підвищення цін на тютюнові вироби сприятиме боротьбі з палінням, а також скоротить диспропорції в оподаткуванні сигарет з фільтром і без, наблизить стандарти оподаткування сигарет до європейських та збільшить доходи держбюджету.

А з 1 вересня цього року хочуть підняти майже на 70% ставки акцизу на коньяк – до 45,87 грн./літр 100%-го спирту. Згідно з чинним законодавством, до 1 січня 2013 року в Україні діє пільгова ставка на коньяк – 27 грн. У той же час інші алкогольні напої, вироблені шляхом перегонки виноградного вина або вижимки винограду, які схожі з коньяком або товарами, що безпосередньо конкурують з ним, обкладаються ставкою акцизу 45,87 грн./літр 100-го спирту. В уряді вважають, що це суперечить низці міжнародних зобов'язань, взятих Україною, а також, що через пільгову ставку акцизу на коньяк держбюджет недоотримав торік близько 185 млн грн.

Цікаво, адже майже 40% опитаних українських курців заявляють, що все одно купуватимуть сигарети улюблених марок, навіть якщо

тютюнова продукція і дорожчатиме. Більше того, 75% опитаних вважають, що збільшення акцизного збору на тютюнові вироби призведе до збільшення продажу нелегальної тютюнової продукції, а 20% відверто говорять, що шукатимуть дешевший тютюн. У разі збільшення акцизів дешеві підробки користуватимуться великим попитом серед споживачів сигарет, що, безумовно, призведе до тінізації ринку тютюнових виробів. Вже зараз близько 15% його – це небезпечна для здоров'я нелегальна продукція.

Навіть затяті борці з тютюнопалінням і алкоголем натякають на те, що в акцизній політиці допущені серйозні помилки і що між акцизами та розповсюдженням контрабанди, безумовно, існує зв'язок. І враховуючи, що люди так чи інакше палять і вживають спиртні напої, нехай вже краще купують якісний товар.

30, 50, 100 ГРН.
БУДЬ-ЯКИЙ КОПІЙЧАНИЙ БЛАНК СТАВ
КОШТУВАТИ ЗАВДЯКИ ГОЛОГРАМІ ЦІНОЮ
В 10–20 КОП.

«СМАЧНА» СПРАВА

Так повелось в Україні, що за кожним діянням влади, за кожною реформою чи навіть незначним нововведенням завжди прослідковується чийсь комерційний інтерес. Точніше сказати – корисливий інтерес саме тих структур, які перебувають найближче до влади.

Виробництво і збут акцизних марок – досить вигідний бізнес. Він є найбільш ефективним і простим в реалізації, сама держава забезпечує продаж продукції і послуг конкретної комерційної

структури. За підрахунками експертів алкогольного ринку щомісяця тільки на виробниках лікєро-горілчанних виробів можна отримати до 10 млн грн. Сума, погодьтеся, чималенька. У нас існує ціла індустрія виробництва бланків суворої звітності та ідентифікаційних документів – від водійських посвідчень до закордонних паспортів. І займалась цією дуже «смачною» справою одна комерційна структура.

Світова практика свідчить, що діяльність у сфері виготовлення документів суворої звітності та контролю за їх обігом – винятково прерогатива держави. В Україні ж до недавнього часу монополістом у виробництві таких документів був близький до влади приватний консорціум «Єдина державна автоматизована паспортна система» (ЄДАПС). Галузь, яка є ключовою для державної безпеки, була, по суті, ним «приватизована».

Будь-який копійчаний бланк став коштувати 30, 50, 100 грн. завдяки голограмі ціною в 10–20 коп. Питанням, навіщо клеїти голограму на все підряд, у тому числі на і без того захищені документи суворої звітності, раніше чиновники не переймалися. Адже платили за все держбюджет і громадяни. За даними урядових джерел, в Україні діяло 88 видів голограм для різноманітних видів документів суворої звітності, які щороку друкуються в інтересах держави мільйонними накладами. На початку минулого року влада вирішила відновити державний контроль за виробництвом захисних знаків, бланків цінних паперів і документів суворої звітності. Учасники ринку та члени уряду дійшли висновку, що чинна система акцизних марок із голограмою як інструмент фіскального контролю абсолютно не вигідна для держави, оскільки на цій схемі заробляє консорціум «ЄДАПС».

Голограми розробляються і виробляються ТОВ «СП «Голографія», що входить у згадану комерційну структуру. Захисні елементи виготовляють висококласні фахівці, і якість їх цілком прийнятна. Але зберігання і друк матриці на приватному підприємстві створили для держави серйозні ризики: голограми реалізувалися на чорному ринку. Спецслужби регулярно десятками мільйонів екземплярів перехоплювали високоточні підробки українських акцизок. До того ж технології ЄДАПС не виняткові, виробляти зараз можуть всі і все.

Тож уряд вирішив відмовитися від послуг концерну, переробивши дизайн акцизної марки, який не змінювався вже понад чотири роки. Вартість голограм у вартості акцизної марки становить 6 коп., в середньому за рік виробляється і використовується при реалізації тютюнової та алкогольної продукції 6 млрд акцизних марок. На вільні від закупівлі продукції ЄДАПС кошти (360 млн грн. щороку) прийнято рішення придбати обладнання та налагодити власне виробництво пластикових посвідчень паспортів і полікарбонатних сторінок.

Розраховували, що виробництво цих документів на базі держпідприємства дозволить в чотири рази зменшити ціну, за якою реалізуються документи громадянам. Але оскільки останнім часом «стала актуальною» ще одна дуже цікава тема – можливість виробництва біометричних паспортів (закон про впровадження таких паспортів не прийнято), тепер вже любіється схема створення нового «універсального» держпідприємства. Йдеться про закупівлю обладнання на суму 150 млн євро. Тому зараз, певна річ, боротьба ведеться за солідний куш – право виробництва біометричних паспортів, і всі інші моменти, що стосуються документів суворої звітності, відійшли на другий план. Склалася ситуація, коли відбувається банальний переділ ринку. Зіткнулися інтереси багатьох владних структур, і розрубати цей гордіт везло поки що країні не під силу.

ПОЛЕ ЧУДЕС

Щодо друку акцизних марок, то є ще один не менш відомий монополіст, але державний. У «Віснику державних закупівель» повідомляється, що Департамент контролю за виробництвом та обігом спирту, алко-

гольних напоїв та тютюнових виробів ДПС України в березні цього року уклав угоду з ДП «ПК «Україна» на виготовлення акцизних марок на загальну суму 380,44 млн грн. Середня вартість марки становитиме 6,66 коп. 2011-го вартість марки становила 2,12 копійки. Виходить, цього року закуповують втричі дорожче. Усе через те, що торги проведені за неконкурентною процедурою закупівлі «з одним учасником». Отже, марки акцизного збору повинні виготовлятися тільки на держпідприємстві і приносити надходження до держбюджету. Тому Кабмін наказав забезпечити їх захист тому ж державному поліграфічному комбінату «Україна», який здійснює виготовлення таких марок з 2003 року.

Тема захисту акцизних марок отримала широкий громадський резонанс, коли стало відомо про прийняття Кабміном Постанови

ЩЕ ОДНА «ЗАДУМКА»

В українській податковій міліції розглядають можливість запровадження електронних акцизних марок, вивчаючи досвід Швеції та Грузії. Новація полягає в тому, що до кожної пляшки прикріплюють чіп, який зберігає інформацію про напій і його виробника. За допомогою спеціального пристрою її зможуть зчитувати і пересічні споживачі. У податковій міліції вважають, що такий крок дозволить ринку позбутися фальсифікатів, а також підтримувати рівень світових стандартів контролю та обліку товару.

У яку копійчку може обійтися цей проект, поки що не уточнюється, проте відомо, що податківці фактично мають намір запропонувати оплату переходу на електронні акцизні марки виробникам алкогольної

продукції. Впровадження чіпів вже пропонувалося п'ять–шість років тому, і тоді воно виявилось вдвічі дорожчим, ніж виготовлення акцизної марки. Розглядається можливість додати до ціни напою вартість електронної акцизної марки і установки сканерів у магазинах. Певна річ, виробник буде змушений перекласти витрати на споживача. Як наслідок, країна отримає чергове зростання цін. Виробники вважають, що витрати на переобладнання підприємств і закупівлю нових марок навряд чи зменшать тіньовий ринок алкоголю. Побуває думка

і про те, що спиртова промисловість перебуває в руках держави, і поки є інтерес виробляти «лівий» спирт – жодні чіпи не допоможуть.

СПРАВЖНІСТЬ ПЛЮС ЯКІСТЬ?

Складається враження, що зараз акцизна марка перетворилася з системи контролю на формальність. Заплановані побори можна було б виправдати, якби марки реально допомагали боротися з фальсифікатом. Але рік у рік, незважаючи на всі «новітні захисні технології», його кількість не зменшується. Очевидно, держава не має прозорої стратегії у сфері виробництва документів суворої звітності. І відсутність чітких правил гри дає можливість багатьом бізнесменам при владі і доволі неї вирішувати свої тактичні та матеріальні питання, бо ж основна ідея переходу на будь-які нові формати – це банальне освоєння бюджету. Виходить, вигідно реалізувати усілякі недешеві захисні елементи в акцизних марках, які не впливають на поширення фальсифікату.

Будь-який виробник, який випускає продукцію легально, прагне захистити свій бренд, щоб виробники контрафакту не прагнули скористатися його популярністю і не змогли поставити на полиці магазинів продукт, подібний до оригіналу, але за вмістом відмінний від нього. Такі компанії не потребують державної недешеві «копійки» у сфері захисту від підробок. Виробники вважають: що дійсно треба було б змінити в марках – так це прибрати з них розмір акцизного збору.

P.S.

Дуже здивувалася, коли під час написання цього матеріалу роздивилася пачку сигарет із благополучної Європи, якою пригостив знайомий австрійський мого чоловіка. Так ось, на ній була акцизна марка з написом «Призначено для продажу в Австрії», з гербом та гільйошируванням, у дві фарби, з тоненького паперу і, що найцікавіше, без серії, номера, голограми та інтагліодруку. І подумалося: їй так далеко до «просунутої» української.

ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО

6,66 КОП.
СТАНОВИТИМЕ
СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ МАРКИ

У 2011 РОЦІ ВАРТІСТЬ
МАРКИ СТАНОВИЛА

2,12 КОПІЙКИ.
ВИХОДИТЬ, ЦЬОГО РОКУ ЗАКУ-
ПОВУЮТЬ ВТРИЧІ ДОРОЖЧЕ

(від 18 квітня 2012 року), якою з технічного опису акцизних марок на алкоголь і тютюн виключили голографічні захисні елементи. Відповідно до Податкового кодексу і Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного збору визначено, що нові зразки акцизних марок розробляються Мінфіном спільно з Державною податковою службою, СБУ, МВС, Мін'юстом і затверджуються окремою постановою Кабміну.

Примітно, що марки нового зразка досі не розроблені, немає і постанови Кабміну, яка повинна їх затвердити. Але, як повідомили деякі ЗМІ, попри це керівництво «Поліграфкомбінату «Україна» і представник Міністерства фінансів ініціювали виробництво і відвантаження акцизок без голографічних елементів. Вони пропонують використовувати як захист інтагліодрук. Інші джерела стверджують, що зазначені посадовці створили дуже сумнівну схему «додаткового» заробітку. Суть її в тому, що при випуску акцизних марок без голограм ціна поставки залишилася на тому ж рівні. Таким чином, тільки за попередньою оцінкою експертів, ця оборудка обходиться державному бюджету в 250 млн грн. на рік. Адже податковій доведеться фактично за завищеною ціною купувати у поліграфкомбінату акцизні марки, витрачаючи на це додаткові бюджетні гроші.

Нещодавно підготовлено й проект урядової постанови, згідно з якою акцизні марки з голограмами дійсні до 1 жовтня 2012 року. Крім того, документом передбачено підвищення їх вартості. Багато хто вважає, що запропонований замість голограм інтагліодрук на акцизних марках масово підроблятимуть фальсифікатори, а це спровокує «тінізацію» – куди вже більше! – ринку підакцизних товарів та скорочення бюджетних надходжень.

Але й це ще не все. Після введення нової акцизної марки всі старі зразки, вже у величезних кількостях закуплені виробниками, можуть перетворитися на сміття. У 2008 році, наприклад, під час останньої «модернізації» акцизної марки, держава начебто пообіцяла повернути сплачені кошти за вже недійсну акцизну марку. Йшлося про 25 млн грн., яких так ніхто й не дочекався, і прослідкувати, де вони осіли, вже неможливо.

ЗАКОРДОННІ ПАСПОРТИ: ООНОВЛЕННЯ ТА УПОРЯДКУВАННЯ

18 липня 2012 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову, яка сприяє завершенню процедури запровадження МЗС та вітчизняними закордонними дипломатичними установами централізованого порядку оформлення, виготовлення та видачі закордонних паспортів у межах приєднання до Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування.

Ухвалення документу дозволить забезпечити безперебійне документування громадян України, які постійно або тимчасово проживають за кордоном, паспортами такого ж зразка, що видаються в Україні, тобто з підвищеним ступенем захисту, полікарбонатною сторінкою замість клеюваної фотокартки.

Відтак МЗС та десять закордонних дипустанов отримають можливість невідкладно розпочати оформлення паспортів громадян України для виїзду за кордон з полікарбонатною сторінкою, ще 12 – будуть підключені найближчим часом. Решта продовжать оформлювати та видавати закордонні паспорти зразка 1994 року (із клеюваною фотокарткою) до моменту їх підключення до Державної інформаційної системи, що заплановано на кінець року.

ЄВРОВІЗА – ЩЕ ДОСТУПНІША

«Наша країна зробила ще один важливий крок до безвізового режиму з Європейським Союзом», – заявив у Брюсселі міністр закордонних справ України Костянтин Грищенко після підписання Договору про внесення змін та доповнень до Угоди між Україною та ЄС про спрощення оформлення віз. З європейського боку під документом свої підписи поставили Комісар ЄС з питань розширення та європейської політики сусідства Штефан Фюле і міністр головної в ЄС країні – Республіки Кіпр – Ерата Козаку-Маркулліс.

Після набрання Угодою чинності право на довгострокові, багаторазові й, головне, безкоштовні візи отримають члени громадських організацій, релігійних громад, представники професійних об'єднань, які беруть участь у міжнародних форумах, конференціях, програмах міжнародного обміну. Якщо враховувати, що журналісти, студенти, підприємці вже мають таке право, то не буде перебільшенням стверджувати, що на сьогодні державою створено

максимально спрощені умови для поїздок до країн – членів ЄС представникам найбільш соціально активних верств суспільства.

Також відтепер процес отримання віз стане прозорішим, що гарантує право всім охочим подавати візові клопотання напругу до посольств та консульств держав – членів ЄС, без залучення посередників у вигляді візових агенцій. Новий документ врегулює питання видачі багаторазових та довготермінових віз (на 1 та 5 років замість до 1 та 5 років). Покращується порядок отримання віз для журналістів, операторів, звукорежисерів (замість запрошення приймаючої сторони можна буде подавати клопотання від редакції).

УКРАЇНЦІ ЗА КОРДОНОМ БУДУТЬ ЗАХИЩЕНІ!

Уряд схвалив Порядок формування і використання закордонними дипломатичними установами нашої країни коштів держбюджету для функціонування механізму захисту прав та інтересів громадян України за рубежом. Насамперед це стосується українців, які постраждали під час перебування поза межами нашої держави та залишилися без засобів до існування внаслідок пограбування, нещасних випадків, аварій або стали жертвами торгівлі людьми.

Передбачається, що закордонні дипломатичні установи зможуть надавати постраждалим за кордоном громадянам України матеріальну допомогу, в екстрених випадках сприятимуть з оплатою проживання, повернення до України та перевезення важкохворих. Затверджений документ окреслює також можливість евакуації громадян України з місць, де виникли або можуть виникнути надзвичайні ситуації, та вжиття заходів з посилення безпеки дипломатичних установ.

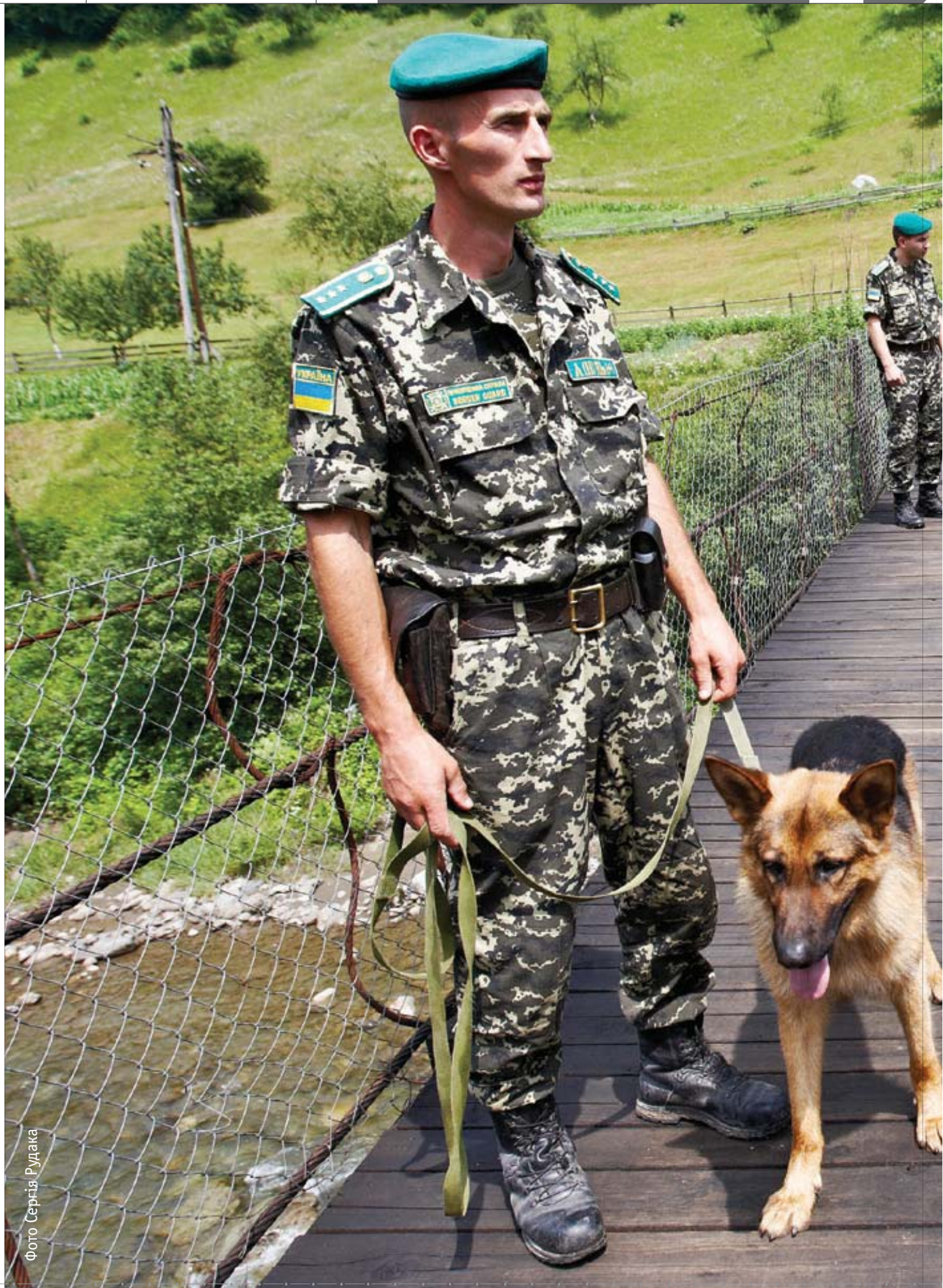

Фото Сергія Рудака

КОРДОН

КОЗАЦЬКОМУ РОДУ НЕМА ПЕРЕВОДУ

ЛУК

СПРАВА РОДИННА

На жаль, історія не зберегла імен вправних лучників, які служили в Кропивнянському козацькому полку. Та те, що вони були, не піддається сумніву. Адже відомо, що практичні навички мають властивість передаватися у спадок. Свідченням цього може слугувати хоча б родинне захоплення мешканців села Хвильово-Сорочино Золотоніського району, що на Черкащині, братів Романа та Геннадія Хвилів, чиї пращури несли службу у вищезгаданому полку.

Коли мова заходить про мистецтво стрільби із лука, на думку відразу спадають пригоди героя середньовічних англійських балад, ватажка лісових розбійників Робіна Гуда, який діяв зі своєю ватагою в Шервудському лісі. Ватажок розбійників, грабуючи лицарів, вельмож та священників, віддавав здобич біднякам, таким чином намагаючись відновити справедливість. Завдяки феноменальним здібностям Робін Гуд здобув славу неперевершеного стрільця. Про це розповідають балади, які були записані ще в XIV столітті, а пізніше, вже в XIX-му, опубліковані американцем Френсісом Чайлдом. На жаль, в Україні не знайшлося свого «чайлда», який би залишив для нащадків такі деталізовані й колоритні спогади про влучних стрільців того часу, що ними могла б похвалитися козацька громада. Адже, незважаючи на те, що лук значно поступався ручній вогнепальній зброї, його використання козаками підтверджується старими лубковими картинами, де поряд із зображенням запорозьких гайдамаків можна прочитати такі рядки: «Як натягну лук я, брязну тятивою, то мусить утікати хан кримський з ордою».

Як би там не було, але, за свідченнями істориків, лук у якості зброї в козацькому середовищі зберігався практично до зруйнування Запорозької Січі. Свідченням тому можуть слугувати хоча б тогочасні зображення козака «Мамая», якого український народ визнає за

свого захисника. Цілком ймовірно, що Мамай майстерно володів не тільки кобзою, з якою він зображений на картинах, а й луком, який лежить поряд. Не гребували луками й козацькі провідники та ватажки Дмитро Байда-Вишневецький і Петро Конашевич-Сагайдачний. Лук і стріли були незмінним атрибутом спорядження козаків перш за все через «прикордонний характер» сутичок та розвідувально-диверсійну діяльність на кордоні, яка потребувала перш за все «тихої» металеві зброї. Вправні стрільці, як свідчать історики, могли відправи-

ти в ціль двадцять стріл за хвилину на відстані до трьохсот кроків.

У родині Хвилів шанобливе ставлення до лука прищепив дітям добре знаний в Україні краєзнавець, садівник і спортсмен Василь Павлович Хвиль. За спогадами його односельців, ще в дитинстві він цікавився історією рідного краю, а його феноменальне досягнення в царині спорту просто вражає. У віці тридцяти чотирьох років Василь вперше взяв до рук спортивного лука і три роки потому став майстром спорту Радянського Союзу.

Однак не лише власними результатами опікувався Василь Павлович. Захоплення стрільбою із лука він прищепив обом своїм синам – Геннадію та Роману, які також за досить короткий час здобули визнання в лучному спорті. Обидва – майстри спорту колишнього Радянського Союзу.

З Романом ми спілкуємося в тіні виноградної лози, що обплела обійстя єгеря.

– Довідавшись у 1977 році зі «Спортивної газети» про чемпіона Радянського

Сучасні прикордонники є правонаступниками козаків, які стояли на сторожі кордонів рідної землі.

Союзу зі стрільби з лука Георгія Шмалю, батько просто загорівся цією справою. Декілька днів потому він приймає рішення, яке змінило все його життя: він їде до Ворошиловграда, щоб особисто познайомитися з героєм публікації. Георгій Іванович не тільки поділився секретами стрільби із лука, а й подарував батькові два луки і чотири стріли. Ну

українських та міжнародних змагань, кандидат в майстри спорту. Тринадцятирічний син Максим раніше займався греко-римською боротьбою, а потім продовжив, як-то кажуть, сімейну справу. В цьому році він виборов перше місце в чемпіонаті області серед кадетів 1998 року народження. Сьогодні він показує стабільні результати і має вже третій юнацький розряд.

– Адже лук не єдине твоє захоплення. Ти ще пишеш вірші, і в твоїх поетичних доробках надзвичайно лірично й зворушливо звучить мелодія любові до Батьківщини, до рідної природи, до родини...

– Вірші приходять самі. Вони не вимагають особливої підготовки і тренувань. Головне, навчитись дослухатися до власного серця і, звичайно ж, відчувати красу рідного краю, намагатися жити повнокровним життям. Часто ловлю себе на думці, що за буденністю і швидкоплинністю життя ми не помічаємо, як на зміну зимі приходить весна, розучилися милуватись першим снігом, весняною грозою. Ми не дослухаємось до пташиного співу, в пошуках матеріального статку втрачаємо головне – душу.

– Серед твоїх віршів є доробки, присвячені ратній службі, зокрема прикордонній.

– Оскільки, на моє глибоке переконання, сучасні прикордонники є правонаступниками козаків, які стояли на сторожі кордонів рідної землі, то мені як нащадкові козака Кропивнянського полку, звичайно ж, близька ця тема. А що стосується віршів на прикордонну тематику, то у мене їх декілька. Вони присвячені зв'язі й мужності охоронців рідної землі, які до останку виконували свій обов'язок перед Батьківщиною.

– Сьогодні, коли зневіра й відчай стали постійними супутниками, що ти можеш порадити молодому поколінню?

– Боріться і побороте! Так, здається, сказав колись наш славетний земляк Тарас Шевченко. Ці слова – є моїм власним кредом, як у житті, так і в спорті. Адже зневіра і відчай – уділ слабких. Тож гартуйте дух і тіло! А ще любіть свою Вітчизну, і вона ніколи не зрадить вас... К

Олександр Філь,
ФОТО АВТОРА

Поскриптум

Лук – не єдине захоплення Романа. Завдяки його старанням між селами Деньги і Хвильово-Сороchino після занепаду спортивного життя поновилися традиційні у 70–80-х роках футбольні зустрічі. А ще він пише вірші, які ми пропонуємо до уваги наших читачів.

а далі були тренування і звання «Майстер спорту СРСР».

– Романе, для вас з братом батько був взірцем?

– Так. І в житті, і в спорті. Вже не пам'ятаю, коли я вперше взяв до рук лука, але усвідомлено займався цим видом спорту в десятирічному віці. У шістнадцять виконав норматив майстра спорту, в 1990-му став дворазовим чемпіоном СРСР серед юнаків в особистому та командному заліку, згодом увійшов до складу збірної України. Гадаю, що саме завдяки батьковій науці ми з братом і досягли вершин у спорті.

– Знаю, що свої стежки у цьому виді спорту торують і твої діти.

– Так, це вже третє покоління, яке продовжило справу нашого батька. Шістнадцятирічна донька Христина – учасниця і призерка все-

Окрім того, я працюю тренером-викладачем Золотоніського РК ДЮСШ, так би мовити, готую молоде покоління стрільців.

– Коли дивишся трансляції змагань зі стрільби з лука, здається, глядача можуть заколисати одноманітність і монотонність...

– Насправді і одноманітність, і монотонність – це штамп. Дійсно, це не футбол і не хокей. Однак, повір, своїй принаді у стрільбі з лука достатньо. Коли стріла залишає тятиву і лягає точнісінько в ціль, хочеться співати. Почуття ці просто неперевершені. Проблема, мабуть, в телевізійниках, які не шукають нових форм і ракурсів транслявання, діють, як-то кажуть, по-старинці. Так, лучний спорт – насамперед копітка й подеколи виснажлива праця, але коли довго не береш до рук лука – душа починає сумувати за дзвоном тятиви і посвистом стріли.

П'ЕДЕСТАЛ

Солодка мить, на серці сльози,
Тремтіння рук, в душі весна.
Коли стоїш на п'єдесталі,
І радість переповнює сповна.

Ця мить здається верх бажання,
Думки лунають – фаворит!
І мить цю хочеться продовжити,
А на грудях медаль блищить.

Сльозою ледь туманить погляд,
Дивлюсь на сонячну блакить.
Безмежну відчуваю силу,
Що цю вершину міг скорить.

Так жаль, що все у нас не вічно,
Із п'єдесталу ногу зняв.
Пройшовши подіум ще трішки,
Я до шеренги з краю став.

ПРИКОРДОННИКИ

У прикордонників одна лише мета –
Захищати рідну Україну.
І якщо настане грізний час,
Віддадуть життя за Батьківщину.

За людей щасливих міст і сіл,
За усмішку щирю на твоїм обличчі.
Першими вони у бій підуть,
Тільки лиш Вітчизна їх покличе.

А коли настане мирний час,
Будуть берегти кордони наші чесно.
І хоч служба зовсім нелегка,
Але ж так потрібна і почесна.

*****

Немає до дитинства вороття,
Не залишайте щастя при дорозі.
Щоб задаремно страчене життя,
Не проливались материнські сльози.

Не забувайте рідне джерело,
З якого пили ви холодну воду.
І ту стареньку хату край села,
Що боронила в дощ і негоду.

Не думайте, що у чужих краях,
Ви знайдете добробут і свободу.
Не буде та свобода дорога,
Як взимку не потрібен кусень льоду.

А як захочете відчуття тепло,
Ви повертайте до старої хати.
Пізнайте вдома радість і добро,
Та пригорніть до себе рідну матір.

КАЛИНА

Біля броду, край дороги, ягоди червоні,
Куц калини звівис грона у мої долоні.
Я вклонюсь йому покірно, запитаю згоди,
Його ягоди гіркі стануть у нагоді.

Серед красенів дубів він зростав поволі,
Все тягнув свої гілки на широке поле.
Серед трав густих, зелених він хотів спочити,
На яскраве сяйво сонця прагнув подивитись.

Та не зміг куц відірвати від землі коріння,
Рознесуть лиш снігурі по полях насіння.
Проросте насіння там, де природа-мати,
За тонким стеблом калини буде доглядати.

Старий куц зігнувся, зів'яв, поламалось гілля,
Та не згасло у душі щирого весілля.
Дав нове життя й красу в юнім поколінні,
Переніс в густу траву він своє коріння.

З часу подій, пов'язаних з першим підняттям українського прапора на кораблі Чорноморського флоту, минуло 20 років

КОНТР-АДМІРАЛ
МИКОЛА ЖИБАРЄВ:

«НА МОЇХ ОЧАХ УКРАЇНА СТАЛА НЕЗАЛЕЖНОЮ»

*«Ситуація складалася так, що треба було
визначатися як офіцеру і громадянину»*

Ситуацію, що склалася двадцять років тому на одному із кораблів Чорноморського флоту, сьогодні назвали б «інформаційною бомбою». 21 липня 1992 року корабель, що базувався в Криму, вийшов у відкрите море і направився на рейд Одеси. Причому від початку до кінця він йшов під українським прапором. Що спонукало екіпаж вдатися до таких дій та яку мету він переслідував? Детально про те, що насправді тоді відбувалося, розповідає нам сьогодні, напередодні чергової річниці незалежності Української держави безпосередній учасник тих подій, а нині начальник морського управління Адміністрації Державної прикордонної служби України контр-адмірал Микола ЖИБАРЄВ.

ОСНОВНИЙ КОРАБЕЛЬ
Листопад 11

ТТХ СКР-112
 Водотоннажність 1077 т
 Довжина 82,3 м
 Ширина 9,2 м
 Силова установка 2 ВМД М-2 (30000 к. с.) + 1 дизель 61-Б (6000 к. с.)
 Гвинти 2
 Потужність 36 000 к. с.
 Швидкість 33 вузли
 Автономність плавання 2000 миль при 14 вузлах
 Автономність по запасах провізії 10 діб
 Екіпаж 108 осіб

– Як відбувалися ці заходи? Несподіванок не було?

– Передусім зазначу, що відразу після згаданого вище зібрання командира та начальника штабу бази викликали до штабу Чорноморського флоту. Нарада починалася о 10.00 наступного дня у Севастополі, але Юрій Володимирович відбув на неї, виголосивши присягу напередодні. Ми прийняли принципове рішення: не відступати незважаючи ні на що. Були також повністю спростовані зауваження скептиків щодо підтримки серед особового складу. На вірність народу України присягнуло 85 відсотків офіцерів і мічманів та 70 відсотків матросів і старшин бригади.

І нарешті, ніхто не ховався за спину товаришів, ніхто нікого не примушував. Я зробив вибір свідомо, особисто приймав присягу на СКР-112. Зробив це першим, першим поставив свій підпис. Три чверті особового складу корабля зробили те саме.

– Бути першим завжди важко. Але ще важче, мабуть, було утримати цю позицію.

– Так, було нелегко. Відразу після урочистостей я зателефонував оперативному черговому по Кримській військово-морській базі і попросив

припущення, що вами керували з Києва, про зраду та військовий злочин...

– Дійсно, оцінок дуже багато, фахівців з цієї теми ще більше... Повертаючись до тих подій, я стверджую, що наші дії не були спонтанним емоційним вчинком. Офіцери та мічмани, які тоді знаходилися поряд зі мною, матроси, які виконували наші команди, були єдиним колективом. Кожен робив свою справу свідомо. Наші дії, які передують подіям 21 липня 92-го, були зваженими і поступовими. Після проголошення незалежності молода країна розпочала будівництво державних інститутів, у тому числі силового блоку. Були створені Прикордонні війська, Збройні Сили, національна міліція, Служба безпеки. Україна як морська держава повинна була мати власний військово-морський флот. Основою його, звичайно ж, мав би стати корабельний склад, який базувався на Чорному морі.

– Але статус Чорноморського флоту колишнього СРСР, про який Ви говорите, тривалий час був невизначеним...

– Так, після розпаду Союзу його називали флотом СНД, але керували ним з Москви. Повернувшись у 1992 році додому після навчання у Військовій академії Національної народної армії Німецької Демократичної Республіки, я продовжив службу в 17-й бригаді охорони водного району Кримської військово-морської бази Чорноморського флоту.

На моїх очах Україна стала незалежною державою. Я розумів, що треба робити вибір, визначитися як офіцеру і громадянину. Такої ж думки дотримувалися й інші офіцери. Тому для нас не було несподіванкою, коли наш командир бригади капітан

2-го рангу Юрій Володимирович Шалит, зібравши 25 січня 1992 року в штабі офіцерів управління, командирів дивізіонів та кораблів, запропонував визначитися щодо прийняття присяги на вірність Україні. Я його підтримав. Наступного дня у бригаді планувалося привести до присяги молоде поповнення. Ми вирішили скористатися цим для прийняття української присяги.

його доповіді віце-адміралу Фролову, що 17-та бригада прийняла українську присягу. Не минуло й півгодини як Фролов зателефонував мені: «Жибарев, що це за анекдоти мені розповідають? Яку ви там українську присягу прийняли?» Я підтвердив: «Так точно, товаришу віце-адмірале, особовий склад 17-ї бригади приведений до української присяги». І тут почалося...

Жибарев Микола Євгенович

народився 7 вересня 1954 р. Освіта: Вище військово-морське училище імені М.В. Фрунзе (1976 р.), Військова академія Національної народної армії НДР імені Ф. Енгельса (1989 р.), Академія Збройних Сил України (1999 р.). Офіцерську службу розпочав на посаді командира артилерійської та мінно-торпедної частини тральщика «Радист» Кримської військово-морської бази. У 1978–1979 рр. перебував у закордонному відрядженні в Сирійській Арабській Республіці на посаді командира інструкторського екіпажу.

1994–1997 рр. – командир 1-ї бригади надводних кораблів ВМС України.

1999–2001 рр. – командир 2-ї бригади десантних кораблів ВМС України.

2001–2003 рр. – начальник штабу ескадри різнорідних сил ВМС України.

У лютому 2004 р. призначений начальником Морської охорони – начальником управління Морської охорони Державної прикордонної служби України.

Нагороджений відзнакою Міністерства оборони «Доблесть і честь» (2000 р.) та медаллю «За бойові заслуги» (1980 р.).

– Миколо Євгеновичу, переглядаючи пресу того часу, неможливо дійти єдиної думки. Одні говорять про перший український корабель, що підняв синьо-жовтий прапор, інші намагаються порівняти вчинок екіпажу СКР-112 з подіями 1975 року, що пов'язані з великим протичовновим кораблем «Сторожевой». А ще робилися

Командира бригади згодом усунули з посади. На його місце прибув новий. Він не дуже добре ставився до тих військовослужбовців, що присягнули на вірність незалежній Україні. Мене на посаді залишили, але я розумів, що це ненадовго – поки новий командир не увійде в курс справ. Так, до речі, згодом і сталося. Офіцерів і мічманів, які мали сміливість присягнути Україні, під різними приводами знімали з посад, затримували присвоєння чергових військових звань, викреслювали з черги на житло. Знаходили будь-який привід для утиску. Тому й з'явилася ідея з переходом під українським прапором.

– Миколо Євгеновичу, у травні 92-го відбувся несанкціонований перехід корабля Чорноморського флоту з Донузлава у Севастополь. Чого домагався помічник командира МПК-116 Комісаров та якими були наслідки його дій?

– Старший лейтенант Комісаров служив у нашій бригаді, я знав його особисто. Отож коли стало відомо про його вчинок, за командою контр-адмірала Кожина, який на той час виконував обов'язки командира бази, я зв'язався з Комісаровим і запитав у нього про мету виходу в море, адже він був, по суті, самовільним. Відповідь була така: «Не хочу служити з офіцерами і військовослужбовцями, які прийняли українську присягу. Приймав рішення піти з Донузлава у Севастополь». Крім того, він запевнив нас, що перехід мирний і зброя знаходиться у похідному положенні.

Ті, хто прийняв українську присягу, відреагував тоді на вчинок Комісарова із розумінням: ну раз тобі не подобається в Донузлаві – базуйся в Севастополі. Хоча у нас цей корабель ходив у море, а там йому довелося стояти.

– Давайте повернемося до ситуації, що склалася влітку 92-го.

– Вийшовши з чергової відпустки, я в перший же день почув від командира бригади, що мене усувають від виконання службових обов'язків. «На службу можете не ходити» – ось так він сформулював свій наказ. І жодних пояснень.

Я не погодився з такими висновками, хоча розумів, що протистояння командира та начальника штабу нічим хорошим не закінчиться. З іншого боку, не міг підвести тих офіцерів, які разом зі мною приймали присягу. Тільки разом, однією командою, ми могли витримати той тиск, якому піддавалися.

Якось до мене додому прийшли мої підлеглі – начальник берегової бази майор В'ячеслав Устищенко, помічник командира дивізіону по роботі з особовим складом капітан-лейтенант Василь Горобець, командир МПК-93 Віктор Заремба. Вони були збентежені: після відсторонення мене від посади ситуація у бригаді з кожним днем ставала все напруженішою. Як зараз пам'ятаю слова: «Сьогодні, Миколо Євгеновичу, «з'їли» Вас, а завтра доберуться до всіх інших...»

– Залишалось чекати останньої краплі... Миколо Євгеновичу, чому саме СКР-112 став

На вірність народу України присягнуло 85 відсотків офіцерів і мічманів та 70 відсотків матросів і старшин бригади. І нарешті, ніхто не ховався за спину товаришів, ніхто нікого не примушував. Я зробив вибір свідомо, особисто приймав присягу на СКР-112. Зробив це першим, першим поставив свій підпис. Три чверті особового складу корабля зробили те саме.

своєрідним наріжним каменем, з якого почався новий для Вас і вашого оточення відлік часу?

– Уявіть собі ситуацію: СКР-112, яким командував старший лейтенант Сергій Настенко, за підсумками зимового періоду навчання був визнаний кращим у бригаді. Не проходить і півроку, як на офіцера починають «тиснути»: «Подавай рапорт на звільнення в запас!» Пояснень жодних... Тобто почався системний психологічний тиск. Ми зрозуміли: чекати поліпшення чи стабілізації ситуації неможливо. Гордітві вузол треба було розрубати.

– Тому вирішили перейняти досвід МПК-116?

– Сама ідея нами сприймалася. Але ми вирішили не ховатися і, на відміну від старшого лейтенанта Комісарова, здійснили перехід не вночі, а вдень, піднявши український прапор. Після того, що сталося, керівництво дуже суворо слідувало за офіцерами, отож необхідно було

тримати задум у таємниці і спланувати вихід так, щоб жодних позаштатних ситуацій не виникло.

– Свідки стверджують, що удача в той день була на вашому боці.

– Так, нам щастило. В той день СКР-112 брав участь у тренуванні з нагоди свята – Дня ВМФ. Але наш незапланований маневр швидко «розкусили» і, поки виходили з Донузлава, два кораблі намагалися перекрити нам шлях. Та не вийшло: «розвідник» не встиг знятися зі швартових, а капітана буксира ми попередили, щоб не втручався.

Після виходу з Донузлава дали радіо, що йдемо до Одеси. І як тільки відійшли від причалу – підняли український прапор. Пізніше я повідомив, що йду в територіальних водах України з українського порту «Новоозерне» в український порт «Одеса». Іншими словами, дав зрозуміти, що державний кордон корабель не порушуватиме.

– Коли Ви зрозуміли, що перехід закінчиться успішно?

– Буду відвертим: нервував всі вісім годин, поки не стали на рейд Одеси.

– Ще б не нервувати, адже на СКР-112 почалося справжнє полювання! Чого тільки варті дії СКР «Разительный»...

– Так, що до нас був застосований серйозний арсенал дій: спочатку кидки швартових кінців, щоб корабель намотав їх на гвинти і зупинився. Були й спроби навалу.

казано слідувати на рейд Одеси, де й чекати представника Міністерства оборони України. Не минуло і півгодини, як ми продовжили перехід.

– Як вас зустріла Одеса?

– Я був здивований, коли побачив, що одесити зустрічають нас квітами. Потім були зустрічі з адміралом Кожиним, капітаном 2-го рангу Шалитом, командувачем Одеського військового округу генералом Радецьким, представником Президента України в Одеській області Ільїним.

– Готуючись до зустрічі з Вами, я, користуючись різними джерелами, вивчав цю історію. Наприклад, командувач Чорноморського флоту адмірал Ігор Касатонов дуже негативно ставився не тільки до факту переходу СКР-112 в Одесу, але й різко висловлювався щодо багатьох офіцерів. Так, з його спогадів виходить, що Ви були зняті з посади за втрату зброї...

– Я вже говорив про те, який психологічний тиск чинився на нас. А що стосується мене особисто, то від одного із адміралів після переходу СКР-112 я по-

– Миколо Євгеновичу, якою була подальша доля СКР-112?

– Близько півроку судно стояло в Одесі. Командувач ВМС України адмірал Кожин в грудні 92-го дав команду перевести його до Севастополя. До цього в порт зайшов корабель управління ВМС України «Славутич», і нам було наказано відшвартуватися поряд. Але ми знали, що командному пункту Чорноморського флоту була дана команда не допустити заходу СКР-112 у Севастополь.

І знову нас виручила наша кмітливість, адже ми вирішили здійснити перехід вночі. Знявшись з якоря близько 23.00, 16 грудня 1992 року о шостій годині ранку ми вже були у Севастополі. На підході до рейду запросили дозвіл на захід у бухту. Оперативний черговий, не розібравшись в ситуації, оперативно дав «добро». Черговий корабель, що стояв на рейді, також на нашу появу не відреагував. Отож ми безперешкодно зайняли місце поряд зі «Славутичем». Командування Чорноморського флоту дізналося про наш прихід тільки тоді, коли СКР-112 вже пришвартувався. У штабі, як розповідають свідки тих подій, був серйозний «розбір польотів».

ДОВІДКА

СКР-112 – сторожовий корабель проекту 159А. Закладений 26 квітня 1967 р. на Калінінградському суднобудівному заводі «Янтарь».

Став до ладу 30 травня 1968 р. 21 вересня того ж року зарахований до складу Чорноморського флоту, восени зробив перехід з Балтійська до Севастополя.

З 30 серпня 1969 р. по 31 січня 1970 р. ніс бойову службу в зоні військових дій на Середземному морі, виконував бойове завдання з надання допомоги збройним силам Єгипту.

21 квітня 1973 р. підняв прапор ВМФ СРСР. Дислокувався в Донузлаві.

– І як діяв екіпаж у цій ситуації?

– У першому випадку я дав радіо, що на провокації не відповідатиму, але готовий захищатися. Потім «Разительный» пішов на нас з приспущеними якорями. Він йшов на навал – відірватися не було можливості. Подальший перебіг подій був би таким: на наш СКР-112 переслідувач скинув би свій якор, що зачепився б на верхній палубі за торпедний апарат або леєра. Тоді була б можливість перешкодити екіпажу виконати поставлені завдання. Ми вирішили зупинитися і почати переговори. За мною прислали шлюпку. Залишаючи корабель, я сказав командирі СКР-112 старшому лейтенанту Настенко, що у разі мого неповернення протягом тридцяти хвилин належить самостійно йти в Одесу.

На «Разительном» мене зустріли добре, навіть запропонували чай. Під час бесіди з офіцерами я ще раз довів до їхнього відома про наш задум щодо переходу в Одесу. І тут командир корабля отримує радіо від адмірала Кожина: СКР-112 на-

чув, що відносно мене порушено п'ять кримінальних справ! Що він мав на увазі – не знаю. Ні про які кримінальні справи мені невідомо й досі.

Щодо різних оцінок, то наведу ще один факт. Після несанкціонованого переходу МПК-116 у газеті «Флаг Родины» з'явилася стаття, у якій наголошувалося, що переходом до Севастополя старший лейтенант Комісаров виявив свою громадянську позицію і саме такі герої стають згодом адміралами і командувачами. Отож, виходячи з публікації офіційного видання Чорноморського флоту, ми також виявили свою позицію...

– Але Вам, а також іншим військовослужбовцям все-таки довелося давати пояснення Генеральній прокуратурі...

– Так. Після подій, пов'язаних з СКР-112, ми давали свідчення. А через два місяці я отримав поштове повідомлення, що в ході проведеного розслідування факту злочину не встановлено. Цей документ я залишив собі на згадку.

– Тоді існувало багато ідей та пропозицій щодо подальшої долі СКР-112. Наприклад, зробити корабель музеєм...

– На той час судно перебувало у строю вже понад 24 роки, так що свій ресурс воно повністю вичерпало. Фінансування флоту в ті роки було більш ніж скромним, отож було прийнято рішення всі кошти спрямовувати на підтримання в бойовій готовності новіших суден. Ідея з музеєм сприймалася теоретично, але практично розгорнути достойну експозицію було б проблематично, адже СКР-112 недостатньо великий для цього.

Та я не втрачаю надії, що музей таки буде. Із задоволенням передам туди штурвал з румпельного відділення СКР-112, який поки що зберігається у мене як пам'ять про ті події. **К**

Бесіду вів
Андрій КУЧЕРОВ

– Ось тут вони ще зовсім малі – поруч із солдатами-прикордонниками, які будують на гірській заставі опорний пункт... А тут донька вивчає процес засолки огірків... Ось це пам'ятна подія – приїзд на прикордонну комендатуру космонавтів, далі – звичайний огляд техніки та спорядження. А ось син Сашко біля заставського УАЗа... Мої діти народилися і вирости на прикордонних заставах і служба стала невід'ємною частиною їхнього життя. Тоді прикордонні підрозділи жили як одна велика родина і цінності, які ми прививали своїм дітям, не були порожнім звуком... Він з трепетом бере до рук кожну з них, ще раз вдивляючись в обличчя людей, зображених на світлинах, пригадує прізвища офіцерів, яскраві епізоди з їхньої служби, підрозділи, ділянки яких він вивчив напам'ять, і свою самовідданість в їх охороні, за яку в мирний час був удостоєний бойових нагород. Нині йому 78, але він і досі у добрій фізичній формі. І хоча давно не виходить на охорону державного кордону, може бути спокійним, адже справу всього його життя продовжують нащадки – династія прикордонників на прізвище Українські.

СТАРІ ФОТОГРАФІЇ: ДИНАСТІЯ УКРАЇНСЬКИХ

Полковник у відставці Павло Сергійович Український народився в Маріуполі у сім'ї коваля. Батько працював на заводі, та з самого малечку Павло часто слухав розповіді про татову службу на кордоні. Ще більше підіграла цікавість до прикордонної служби війна, яка позбавила хлопця безтурботного дитинства. Тож, досягнувши відповідного віку, вирішив вступити до прикордонного училища.

«Запам'ятай, сину, кордон потребує особливого ставлення до себе, і якщо ти робитимеш свою справу, не люблячи її, – у тебе нічого не вийде...» Ті слова батьківської настанови закарбувалися в пам'яті на все життя. Коли 1952 року молодий офіцер залишав стіни училища, на кордонах СРСР вже кілька років панував мир. Однак завдання, які стояли перед «зеленими кашкетами», не дозволяли ослабити пильність ані на мить. Новопризначений начальник застави просто розумів це і дуже відповідально поставився до своїх службових обов'язків. Як результат – перше затримання. Застава Пришибського загону, якою командував тоді Павло Сергійович, виявляє небезпечного шпигуна, що намагався перетнути кордон. То була справа

державної ваги, і нагорода за неординарний здобуток була відповідною – медаль «За боевые заслуги».

Та навіть такий гучний старт офіцерської кар'єри Українського не дозволив йому спочивати на лаврах. Він натхненно працював на благо своєї Вітчизни, розбудовував підрозділи, у яких служив, забезпечував дієвість системи охорони рубежу, щороку здобуваючи неоціненний досвід.

За цей час він пройшов шлях від начальника застави до начальника прикордонного загону. За його плечима залишилися Пришиб, Хичаурі, Октемберян, а згодом Мурманськ. До речі, саме в Мурманську він був удостоєний високої нагороди – ордена Червоної Зірки.

...Події розгорталися в ході навчань Північного флоту СРСР. Досвідчений командир розумів, що за таких обставин його підлеглі мають бути особливо пильними. Результат не забарився –

Досвідчений командир розумів – в умовах навчань Північного флоту СРСР охоронці кордону мають бути особливо пильними. Результат не забарився – прикордонники виявили і затримали цілу групу іноземних бойових плавців, яка здійснила висадку на узбережжя Баренцового моря.

Коли в 1956-му приїхав додому у відпустку, дуже здивувався, побачивши на вулицях рідного міста своїх колег. Виявляється, у порту був створений контрольно-пропускний пункт «Жданов». Ще тоді Павло Сергійович загадав бажання – обов'язково повернутися до рідного міста на посаду керівника КПП. І таки повернувся... Майже через тридцять років.

прикордонники виявили і затримали цілу групу іноземних бойових плавців, яка здійснила висадку на узбережжя Баренцового моря. Державні інтереси тут були надзвичайно великими, тож вище керівництво знову не поскупилося на відзнаки.

Полковник Павло Український повернувся в Україну лише в 1984 році. Напередодні він вже збирався вирушати з місією радника до Монголії, навіть пройшов 10-місячні курси з вивчення

монгольської мови. Та політика держави змінилася: з початком перебудови всіх радників Союз відкликав на Батьківщину. Опинившись ніби на роздоріжжі, він все ж вирішив спробувати влітати в життя мрію своєї молодості. Чи не найкращим приводом для цього став візит до Мурманського загону самого начальника Прикордонних військ КДБ СРСР генерал-полковника В. Матросова. Він схвально поставився до призначення досвідченого офіцера на посаду начальника тепер уже Маріупольського прикордонного загону.

Здавалося б, повернення до рідного міста, успішне завершення офіцерської кар'єри, здобутки сина Олександра, який, пройшовши школу мічманів, служив неподалік – у Бердянську, мали б заспокоїти невгамовного офіцера. Та спокійне, розмірене життя було не для нього. Він занадто багато досягнув у своєму житті, щоб зараз просто сидіти склавши руки і не використовувати набутий досвід. Тим більше, що працювати у загоні було над чим.

Прийнявши посаду, полковник Український одразу ж взявся вдосконалювати систему охорони державного кордону. За його клопотанням загін отримав гроші на будівництво нового пункту технічного спостереження, якого тут зроду не було. Істотно поліпшився і благоустрій розташування частини. І хоча для цього багатьом офіцерам, прапорщикам та солдатам доводилося забувати про вихідні, нині жоден з них не згадає тодішнього начальника злим словом. Він умів згуртувати людей довкола спільної ідеї і, зрештою, домогтися бажаного.

Сьогодні Павло Сергійович – почесний гість свого прикордонного загону. Його радо запрошують новий начальник, офіцери, котрі пам'ятають здобутки видатного керівника. А він ніби вчора пішов у відпустку, а сьогодні повернувся у зв'язку з ситуацією на кордоні. На щастя, на кордоні сьогодні все спокійно. А ось у нього добра новина – днями його онук Сашко після успішного випуску з Навчального центру ДПСУ поповнив лави інспекторів прикордонної служби ВПС «Гловайськ» Донецького загону. Ось приніс нові фотографії... Вони, звичайно ж, якісніші за ті, що були у далеких п'ятдесятих, та й носити їх зручніше – на невеличкому цифровому носіїві. Та, попри новий формат, вони все такі ж щирі і невимушені, сповнені благородної ідеї спадкоємності поколінь справжніх прикордонників. **К**

ДМИТРО СЛИВНИЙ

Десять годин спілкування з почесним прикордонником Чернівецького прикордонного загону полковником Іваном Прокоповичем Мельником, а саме стільки зафіксував хронометр мого диктофону, промайнули як одна мить. Та й не дивно, адже він – ровесник Радянського Союзу, службі на кордонах якого присвятив тридцять п'ять років свого життя. Феноменальна пам'ять, ерудиція та відданість службі полковника Івана Мельника, який цього року готується розміняти свою першу сотню літ, просто вражає. Практично не готуючись до інтерв'ю, Іван Прокопович, згадуючи минуле, назвав понад сто прізвищ – своїх командирів, товаришів по службі, просто людей, з якими пересікалися його життєві дороги. І не просто назвав, а дав характеристику, уникаючи образ і суб'єктивізму. Нагадаю читачам, що в попередньому номері журналу «Кордон» наша оповідь перервалася на епізоді, де ветеран розповідав про конфлікт, який мало не переріс у збройну сутичку між командувачем округу генералом Бурмаком і, власне, ним, ад'ютантом Іваном Мельником. Намагаючись відстояти власну гідність, Іван, тоді молодий лейтенант, вирішив діяти рішуче...

ПРИКОРДОННІ СТЕЖКИ ІВАНА МЕЛЬНИКА

(Закінчення. Початок у попередньому номері)

В 45-му, незадовго перед черговою річницею Жовтневої революції, викликав мене генерал Бурмак і наказує: «Ось тобі, лейтенанте, тези моєї доповіді, видрукуй їх. «Товаришу генерале, – звертаюся до нього, – ось у нас дві друкарські машинки з різним шрифтом. Погляньте, який з них Вам підійде?». Не знаю вже з якого дива, але шрифти ті генералові не підійшли: «Ти знайди щось середнє між ними...» Я подумав ще тоді, що він дурень, яких світ не бачив... Де ж я йому ту машинку друкарську у Львові шукатиму, та ще й з російською клавіатурою! Чи мені ті шрифти підпилювати, щоб догодити генералові?.. Е ні, не буде того! Спокійно так кажу: «Товаришу генерале, дайте мені конкретне завдання. Те, що Ви вимагаєте від мене, я не зможу виконати!..» Генерал почервонів, мов той буряк, піднявся з-за столу, взяв до рук свою сучкувату палицю і з наміром ударити посунув на мене. Скажу відверто, я не злякався. Дістав із кобури свій «ТТ» і кажу тому Бурмаці: «Спробуй-но!..»

– І не злякалися генеральського гніву?

– А чого мені боятися... Бурмак повернувся до свого столу, викликав чергового по частині і наказав відправити мене додому, віддавши розпорядження начальнику управління кадрів звільнити мене зі служби.

– Тобто викинути на вулицю?..

– Виходить, що так. Посадили мене в бронемашину і відправили додому. Звичайно, настрої у мене був препоганий... Тільки наступного дня я спромігся розповісти про той конфлікт своїй дружині. А вона у мене бойова була. «Іване, ти будеш служити!» – рішуче сказала вона і, взявши на руки сина, піднялася на другий поверх, де мешкав генерал Бурмак. Відрекомендувавшись моєю дружиною, вона прямо з порога заявила, що не допустить мого звільнення. І продовжила свій монолог десь приблизно так: «Яке звільнення! Ви подивіться на нього... Ви відпочиваєте вночі, а він – працює! А вдень йому теж

спочинку немає. Хіба це справедливо? Він що, трьохжильний? Я сама лікар і бачу, до чого ви довели людину. Адже у нього ось-ось недокрів'я почнеться! Я Вас прошу, відправте його до госпіталю...»

– І як відреагував на цей монолог генерал?

– Промовчав. Та вже в січні 1946-го я поїхав до Москви. Там на вулиці Піхотній був розміщений Центральний прикордонний госпіталь. І тут зі мною трапилась історія. Піднімаюсь я на другий поверх, щоб доповісти про своє прибуття черговому по госпіталю, а тут мене зупиняє якийсь підполковник: «Товаришу старший лейтенанте, зупиніться!..» Я до нього: «Слухаю вас, товаришу підполковнику...» А він: «Що, не впізнаєте мене?» «Є схожість з одним добрим чоловіком, – відповідаю, – якого я знав ще у Термезі. Там я в 41-му проходив медичну комісію для відправки на фронт. Тоді начальник медичної служби майор Яковлев забракував мене, виявивши у мене проблеми з легенями...» «Так це ж я!» – вигукнув радо підполковник. Ну що вам сказати... Я поставив свою валізу і потрапив в гарячі обійми підполковника Яковлева. Він в ту пору служив у Центральному госпіталі. Погмоніли з ним, згадали спільних знайомих, я розповів про свої проблеми, а він на це й каже: «Ну що ж, будемо тебе лікувати, старший лейтенанте...»

– Кругом свої люди...

– Не так вже й погано, скажу я вам. Лікувався я там цілих півтора місяці. І від'ївся, і відіспався... Найкращими ліками, які підняли мене, був рибачий жир. Набрив цілих десять кілограмів!.. Поки я лікувався в госпіталі, змінився начальник штабу округу. Замість генерала Соколова на посаду призначили полковника Ейсмана Андрія Архиповича. Хорошою він був людиною, порядною й розумною... «Знаєш що, старший лейтенанте, – каже він мені, – їдь-но ти на кордон. Не треба тобі тут залишатися...». А я й зрадів... Подалі від лиха.

– А що генерал Бурмак?

– Він навіть не прийняв мене після повернення з госпіталю. Просто віддав наказ начальнику управління кадрів округу полковнику Сорокіну підготувати документи для направлення мене до Мостиського прикордонного загону.

– Мабуть, один із найскладніших загонів на західному напрямі?

– Так, загін не з простих. Точніше, ділянку кордону він охороняв дуже важливу і вкрай важку. Управління загону знаходилось у Мостиській, що за сімдесят кілометрів від Львова.

– Вибачте, а чи мала продовження та історія з генералом Бурмаком?

– Ні, не мала. Звичайно, ще довго обговорювали її в курилках. Всі добре знали звирячий норов того генерала. Міг так побити офіцера, що можна було й Богу душу віддати. Всі знали про це, але мовчали. Так він поведився і під час війни.

– Іване Прокоповичу, Вам довелося стати не тільки свідком, а й учасником багатьох подій, які мали місце на західних рубежах Радянського Союзу. Розкажіть про них, скажемо так, без політичного забарвлення чи підтексту.

– На західних кордонах в той час було неспокойно. Війна закінчилась, а люди продовжували гинути. Гадаю, що Бурмак відправив мене до Мостиського прикордонного загону з надією, що мене там придушуть. Начальником загону тоді був полковник Івахницький, начальником штабу – майор Тишин, а начальником політвідділу – підполковник Шандрін. Обстановка на ділянці, яку охороняв цей загін, була надзвичайно складною. Жодна ніч не обходилася без збройних сутичок, а то й повномасштабних боїв.

– На яку посаду Вас призначили?

– Молодшим помічником начальника 1-го відділення, тобто відділення служби. Моїм начальником був підполковник Олексій Васильович Собін. Зустрів він мене такими сло-

вами: «Думаю, що Ви, працюючи ад'ютантом генералів Ачкасова, Бурмака, набули певного досвіду організації служби?»
 «Звичайно, товаришу підполковнику, – відповідаю, – деякий досвід маю, адже працював у багатьох загонах та окремих комендатурах Казахського прикордонного округу...»

Я добре розумів, що саме досвід стане мені в нагоді під час служби на такій важкій ділянці кордону. Тому відразу взявся до діла.

– 3 якими труднощами Вам довелося зіткнутися на новому місці служби?

– Важко було вирішувати службові питання без урахування специфіки краю та поведінки місцевого населення. Прикордоння в ту пору нагадувало...

– Швейцарію?

– Так! Якщо цю країну можна назвати «меккою» розвідників та агентів, то Мостиська якщо й відставала від неї, то не набагато. Скажімо, тільки-но вийде наша колона на завдання, як про це стає відомо повстанцям УПА. Прикордоння просто кишіло подвійними агентами. Були вони і серед місцевого партактиву, і навіть серед «яструбків». Окрім того, неабияку активність виявляли англійські та американські шпигуни.

– Чим можна пояснити активність іноземних розвідок саме в цьому регіоні?

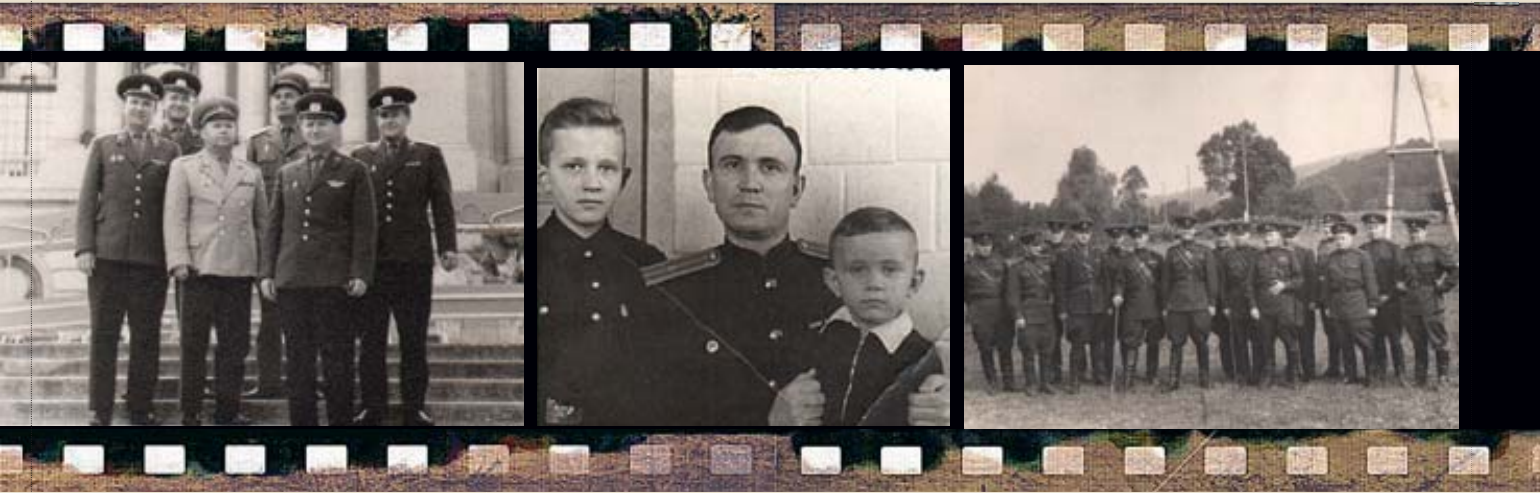
– Не забувайте, що саме Мостиська стояла на шляху основного оперативного напрямку, який використовувався для постачання групи радянських військ, що знаходилась у Німеччині та Австрії. Саме тут, на західних рубежах, здійснювалося найбільше нападів на військові гарнізони та колони. Саме тут найбільше було пущено під укіс ешелонів, а партійний та радянський актив поніс найбільше втрат...

– З чого Ви розпочали свою службу на новій посаді?

– Передусім треба було досконально вивчити обстановку. І до сьогодні пам'ятаю те, що у декого просто стерлося з пам'яті. В 46-му Мостиський прикордонний загін складався з трьох комендатур. Перша стояла в Ногачеві, де в ту пору діяв районний провід Організації українських націоналістів. Комендантом загону був вже літній, за сорок, підполковник Куріцин, начальником штабу – капітан Зоб. Начальником першої застави, що знаходилася в Грушеві Немирівського району, був капітан Мурашев, другої – старший лейтенант Самборський, третьої, що стояла в селі Вовча Гора, – старший лейтенант Боярський, який закін-

чив свою службу в Харківському прикордонному училищі на посаді начальника навчального відділу. «Четвіркою» командував майор Шарахутдінов, а комендантом другої комендатури був майор Бугрій – людина чемна, культурна й вихована, до речі, син батюшки. До складу комендатури входила п'ята застава капітана Моїсеєнка, шоста – старшого лейтенанта Лукіна, сьома – старшого лейтенанта Мороза, «вісімка» – старшого лейтенанта Косаренка. Його згодом замінив старший лейтенант Втюрін. Особливий був командир... Одного разу приїжджаю на заставу з перевіркою, а особовий склад вишикуваний «на караул». Всі стоять по команді «струнко» і

поміж цього «параду» урочисто крокують чотири бійці, тримаючи носилки з недопалком... «Товаришу старший лейтенанте, що ви робите?» – запитую. А він спересердя: «Скільки разів просив, щоб на заставі я не бачив недопалків. Та, бачите, не доходить. Доводиться виховувати...»

«Дев'ятка» стояла на хуторі. Очолював її капітан Мягков. Ось на цю заставу напав загін повстанців під орудою, як сьогодні кажуть, польового командира на прізвисько «Перемога». Трапилося це вночі. Бій був жорстокий. Прикордонники оборонялися мужньо. До бою долучилася і дружина капітана Мягкова, яка вогнем зі станкового кулемета відбивала атаки нападників до тих пір, доки не підспіла підмога.

Десяту заставу очолював капітан Бондаренко, а «одинадцятку» – капітан Самольотов. Трудяга був ще той. Весь час чимось заклопотаний... Та от біда – не вимовляв слів «асфальт» і «шлагбаум». Ну не виходило у нього, хоч плач! На асфальт він говорив «ексвальт», а на шлагбаум – «шламбаум». Третю комендатуру, до складу якої входила дванадцята застанва, очолював підполковник Підунов. А ось прізвище її начальника вилетіло з голови, пам'ятаю, що згодом він очолив один із прикордонних загонів десь у Білорусії. На тринадцятій заставі командував капітан Засядко, а на чотирнадцятій – капітан Кондратьєв. На цій заставі мені довелося проводити службове розслідування. Справа в тому, що на неї було здійснено напад, в результаті якого загинуло тринадцять прикордонників і восьмеро було поранено. Причиною таких великих втрат було ігнорування розвідки. Прикордонники потрапили в декілька засад...

І нарешті, п'ятнадцята застанва, яку очолював капітан Немченко, і шістнадцята, де начальником був капітан Попов. В 76-му він звільнився з посади офіцера відділу обліку особового складу, підполковником. Службу проходив у Владивостоці.

– На жаль, прикордонники вкотре стали заручниками недолюгої політики радянського керівництва. Незважаючи на те, що війна закінчилась, продовжували гинути люди.

– Обговорювати політику радянського керівництва я не буду, однак можу констатувати: дійсно, прикордонники тоді, зокрема Мостиського загону, понесли значні втрати. Ось хоча б загибель полковника Петра Михайловича Нікітюка. Він пішов з життя, тільки-но отримавши призначення на посаду начальника 89-го прикордонного загону. Разом з комендантським взводом він потрапив у засідку. Дивом врятувався лише його водій, прикордон-

ник Шевченко, який отримав поранення – прикинувся мертвим і лежав доти, доки повстанці не залишили місце бою. Саме від нього ми й дізналися про останні хвилини Нікітюка та ще вісімнадцяти прикордонників, які змушені були прийняти нерівний бій.

А щодо втрат серед прикордонників, то скажу так. У Мостиській, біля будинку культури, було невеличке кладовище, де й поховали полковника Нікітюка, начальника розвідвідділу майора Ушакова, а також двох офіцерів і сімдесят сержантів та солдатів...

– Іване Прокоповичу, як складалася Ваша подальша служба?

– В 48-му я отримав підвищення в посаді і званні. Тепер я вже був старшим помічником начальника першого відділення та капітаном. В тому ж таки році отримав направлення на річні курси до Кам'янець-Подільського прикордонного училища, яке закінчив із золотою медаллю. Моє фото висіло там на дошці пошани, аж доки училище не розформували.

Згодом я зайняв посаду заступника начальника відділення прикордонної служби у Володимир-Волинському прикордонному загоні, а також був призначений заступником голови демаркаційної комісії. Отримав майора. Потім було навчання в Московському військовому інституті. Закінчивши його, я отримав призначення на посаду коменданта однієї з ділянок кордону, яку охороняв Мукачівський прикордонний загін. А згодом Москва вирішила відправити мене на Чукотку, начальником прикордонного загону. Звичайно, залишити літніх батьків напризволяще я не міг. Пам'ятаю, в 1961 році зателефонував батькові. А він якраз у той день чергував у тракторній бригаді. «Тату, що робити? – питаю, – мене на Чукотку посилають, начальником загону...». А він недочував трохи, тож відповів невпадат: «Для чого тобі та чахотка, сину, у нас в селі половина села хворіє на неї кляту!...»

– Відбилися від Чукотки?

– Вдалося... Згодом отримав призначення на посаду офіцера першого відділу Західного прикордонного округу і переїхав до Львова. А в 1962 році отримав призначення у Чернівецький прикордонний загін, який очолював п'ять років і почесним прикордонником якого я є і понині. **К**

Розмовляв Олександр Філь,
начальник Центрального музею Держприкордонслужби України,
фото Дмитра СЛИВНОГО, А ТАКОЖ З АРХІВУ МУЗЕЮ

ТАЙНА ВЛАСТИ

Продовження, початок у №6, 2011 р.

Новая сказка Летописца так увлекла маленькую смуглую девочку, что вокруг, казалось, воцарил настоящий мир героев повествований Рене. Суммайя смотрела на бабочку, случайно залетевшую с улицы, заблудившуюся среди стеллажей и ждала, когда бабочка заговорит, спросит, как выйти, или – вылететь, если быть точнее, из библиотеки.

Рядом с любимым сказочником ей всегда было хорошо и именно ему девочка хотела всё чаще задавать новые, очень важные для Суммайи вопросы.

Почему жизнь взрослых людей так интересна и разнообразна? Почему дети так несправедливо лишены множества прав? Например, садовник может встать ещё до восхода солнца, носить воду, поливать цветы, подметать опавшие листья, обстригать ветви на кустах... А дети в это время должны спать. Когда они встанут, их встретит приветливая улыбка старика-садовника и всё, что останется лишённым прав детям – так это бегать по убранному аллею, играть, но не более того!

Интересна жизнь рабов. Их, правда, бьют и могут даже казнить, но зато эти люди очень сильные, носят тяжёлые камни, строят и даже отец Суммайи, член Сената Карфагена, часто приходит смотреть на их работу.

Про солдат и говорить нечего! Они такие большие, серьёзные! Эти люди могут нападать на врагов и даже убивать! Бывает, что солдаты погибают в бою, но их жизнь очень интересна! Моррен, похоже, уже стал солдатом. Или врёт, ведь ему всего двенадцать лет, но Суммайя может часами слушать своего друга. Вчера девочка спросила, есть ли у него мечта, а мальчик, вместо того, чтоб рассказать о своих будущих подвигах и военных походах, покраснел и ответил, что мечтает поцеловать Суммайю, даже если ждать придётся, пока она вырастет. Девочка на это промолчала, но не спала потом полночи.

Очень интересно разговаривать с Летописцем. Когда дети садятся вокруг и слушают удивительные истории, кажется, что все стали взрослыми. В-первых, расположившись на каменных лавках с подушками, все кажутся одного роста. Во-вторых, в рассказах Летописца любой человек может совершать значимый поступок, не зависимо от возраста. Но потом Рене встаёт, Суммайя тянется на носочках рядом, он улыбается и становится похожим на садовника, ведь оба понимают, что от её девятилетнего возраста до взрослой жизни предстоит ждать целую вечность...

И вот история слонёнка Тонго завершена. Летописец ещё сидит рядом. Может, он и есть тот самый человек, о котором симпатичная смуглокожая девочка из знатной семьи может начать мечтать? Или ей стоит полюбить кого-то, похожего на отца? Как быть? С Морреном всё ясно, если у него есть мечта о поцелуе, то сын командира погонщиков слонов пусть изредка довольствуется мимолётной улыбкой своей госпожи. А потом, когда мальчик устанет ждать и начнёт крутить головой в сторону других красавиц, Суммайя однажды кинет ему из окна алый цветок... или оранжевый, по цвету похожий на начищенное бронзовое зеркало, которое Дева Таннит каждое утро поднимает над финикийскими землями. И тогда любовь Моррена вновь польхнёт ярким огнём...

– Я должен идти, – сказал, поднимаясь, Летописец. – Возле жертвенного

камня во дворе Народного Собрания Карфагена находятся пленники, попавшие к нам из далёкого будущего...

– Что?! – воскликнула маленькая слушательница. – Из будущего?!

– Да, возможно даже, что они с той самой войны, на которой был я.

Жестоко... Очень, очень обидно и жестоко. Суммайя знала, она десятки раз слышала о том, что произойдёт потом, через две тысячи лет. Но теперь из того самого, недостижимого будущего прилетели люди и Летописец идёт их спасти без Суммайи!.. А как же дружба? Или опять проведена черта между взрослыми и детьми?.. Пусть лучше её любимый будет похож на отца, а не на этого...

Рене улыбнулся, девочка отвернулась, но он не стал ждать, извиняться, а просто ушёл и Суммайя, не теряя времени даром, прячась за книжными стеллажами, побежала следом. Взрослый мужчина сначала направился к себе, в небольшую угловую комнату, расположенную в дальнем крыле библиотеки. На ходу он развязывал разбухший пояс на до сих пор не высохшем хитоне. Девочка юркнула в полуоткрытую дверь и даже старалась почти не подгибывать, пока он переодевался и умывался водой, настоящей на душистых травах. Потом она опростетью выскользнула в коридор и спряталась в соседнем помещении. Когда Рене проходил мимо, Суммайя от волнения, чувствуя учащённое сердцебиение, закружилась, что было сил, широко расставив руки и не забывая любоваться развивающимися расшитыми тканями нарядной туники.

За Летописцем девочка выбежала на крыльцо, с удовольствием вдыхая лёгкий запах воды, настоящей на душистых травах, который приятным ароматом следовал за удаляющимся мужчиной. У дверей она успела на ходу сорвать с куста ярко-оранжевый цветок и хотела-было тут-же воткнуть его себе в волосы, но при этом потревоженная ветка наделала столько шума, что Рене оглянулся, а Суммайя кинулась за массивную мраморную колонну. Большие шаги не были слышны. Значит, он стоял. Она не шевелилась. Теряя силы от сердцебиения, малышка прижалась к

Как же? Всё? Уже? Пока Моррен собирался ждать...

А тут уже?..

Дети, с которыми учителя проводили занятия в читальном зале, давно находились на своих местах.

– Ты впервые опоздала, – с удивлением взглянул на неё пожилой преподаватель.

В ответ Суммайя широко раскрыла глаза, глубоко набрала воздух и затаила дыхание, словно хотела что-то сказать. Некоторые девочки аж привстали, а пожилой преподаватель сделал шаг вперёд. Но она лишь улыбнулась и выбежала на улицу, хлопнув дверью.

Мир кружился вокруг Суммайи, сверкая новыми очень яркими красками. Встретившийся на ступенях входной лестницы Моррен больше не был ей интересен и лишь напоминал о надоевшем детстве, оставшемся в далёком, далёком прошлом.

Но двенадцатилетний сын офицера охраны боевых слонов воспринимал свою любовь, отношения с девочкой и всю их будущую жизнь совершенно иначе. Он не успел увидеть, что произошло между Рене Брю и Суммайей. Моррен лишь понял, что отвергнут. Угрюмо глядя себе под ноги, он долго бродил по улицам Карфагена и грядущие годы, возносящие юношу к вершинам славы, признания и достатка, открывались его воображению.

прохладному камню. Теперь время принадлежало взрослому человеку, а она согласна была признать себя ребёнком и мириться с жестокой судьбой. Прислушиваясь к каждому звуку, Суммайя пыталась угадать, где шум ветвей, а где шорох опавшей листвы под ногой человека. Глазки были закрыты, смуглое личико казалось спокойным и лишь дрожащие губки, быстро повторяющие молитвы всем финикийским богам, выдавали внутреннее смятение. Маленькие пальчики, перебирая оранжевые лепестки, прижимали к груди бутон.

Запах воды, настоянной на душистых травах, выдал присутствие мужчины. Девочка зажмурила глаза, он взял из её рук цветок и коснулся губами тёмных, туго заплетённых волос. Она не открывала глаза. Потом запах душистой воды стал сильнее и девочка почувствовала его дыхание возле своего уха.

– Спасибо, любимая, дальше я пойду один.

Суммайя ещё больше зажмурилась и простояла так, пока шаги Рене не стихли вдали.

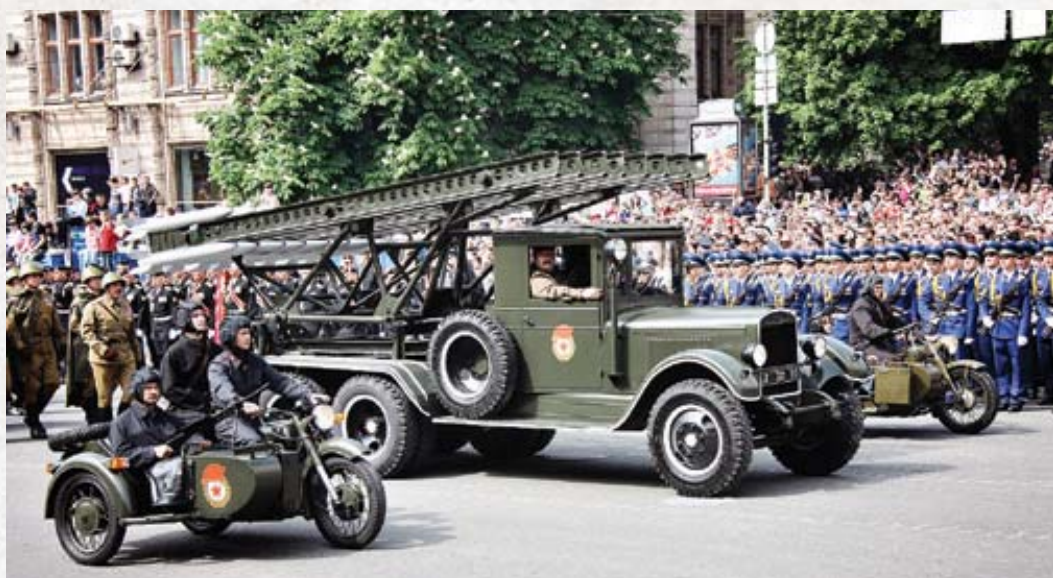
Впереди у Моррена были военные походы, кровопролитные сражения, потери друзей, поверженные значки римских легионеров, надёжность боевых товарищей, шрамы от тяжёлых ран... Да, ему нужен был один шрам на руке, а другой – на лице. И седина... Вот он возвращается спустя годы во главе армии, разгромив полчища врагов Карфагена... Вот тысячи благодарных людей выходят чествовать победителей... А вот и Суммайя, стоя на трибуне среди почётных горожан, прячет от стыда глаза. Она уже многое поняла – Моррен – прославленный полководец, посвятивший возлюбленной великие победы и саму жизнь, не любивший кроме своей избранницы больше ни одну женщину. Именно он спас родной город от чужеземных врагов! Войска, принесшие Карфагену свободу, проходят мимо трибун, а Суммайя, рыдая, глядит им вслед...

Через час отношения с возлюбленной Моррен представлял себе уже иначе. Теперь мужественный герой спас девочку от огромного дикого льва. Схватка была тяжёлой, разъярённый зверь кидался на бесстрашного юношу, оставляя на теле храбреца глубокие раны от когтей и зубов. Позже Суммайя, склонившись над обессиленным Морреном, перевязывала своего, истекающего кровью, спасителя. А потом они целовались, не дожидаясь, пока вырастут...

Ещё один мечтатель, слишком уж давно вышедший из юношеского возраста, но доведенный капризами Фортуны до веры в собственные сказки и неверия в завтрашний день, шёл, прижимая к груди оранжевый цветок, к хозяйственному входу во двор Народного Собрания Карфагена. Расталкивая слуг и охранников, французский журналист Рене Брю спешил узнать, что за люди, обладая мечём Лонга, угодили, как и он когда-то, к подножию алтаря, опоясанного каменным изваянием змея Левиафана. Но издевательства Судьбы ещё не достигли финальной точки. И вот Летописец стоял посреди двора. Тут были знатные горожане, офицеры, представители партий, БЫЛ ТОТ САМЫЙ МЕЧ... Но ИХ – тех самых двоих людей, попавших сюда из Испании тридцатых годов двадцатого века – их не было.

«Пока я рассказывал детям сказки, Владычица Удачи надо мной посмеялась, – подумал пленник времени. – Это в её жанровой палитре, ничего нового. Я должен был быть готов.» К

ДМИТРО АКИМОВ, ДАЛИ БУДЕ МАЛЮНКИ ЛЮБОВИ ТОМИНОЇ

МИ «ВОЮЄМО» ЗА МИР

Невтомна праця є його життям. Він з одностудцями відтворює епізоди військових дій, щоб ми могли усвідомити значення та цінність миру, та створює музейні експозиції, щоб не забували про героїв та подвиги. Він справжній патріот Батьківщини, який мріє про відкриття великого музею вітчизняної військової історії. Він не питає, чим може допомогти йому держава, а робить все, щоб допомогти їй в нелегкий час. Знайомтесь, президент молодіжної громадської організації «Київський клуб «Червона зірка» – Олексій Шереметьєв.

– Олексію, серед нечисленного списку українських меценатів є й Ваше ім'я. Та чим меценатство є насамперед для Вас?

– В наш час поняття «меценат» загубило своє первісне благородне звучання. Зараз прийнято вважати, що меценат повинен отримувати взамін якийсь зиск. Я отримую від свого діла моральне та естетичне задоволення, бо переконаний, що повинен зробити в житті щось значне й помітне – це мій шлях, по-іншому я не можу.

– Ваш девіз?

– Там, де ми, – там перемога! Можливо, це не зовсім скромно, але це так.

– Чи правда, що Ваше захоплення колекціонуванням розпочалося з ґудзика від мундира, подарованого батьком?

– Це справді так. Проте насамперед значний вплив на мій життєвий вибір мала сім'я, у якій я виріс, адже в ній добре пам'ятали війну: обидва мої дідусі були фронтовиками. На той час патріотичне виховання мало велике значення. Мене з самого дитинства цікавило все, що було пов'язано з військовою історією. Я зростав на розповідях і прикладах моїх рідних. Історія нашої Батьківщини, особливо військова, складна та сувора, і зараз у мене немає ностальгії за Радянським Союзом, але є потреба в справньому, чесному, чоловічому. Сьогодні, на жаль, все трансформувалось – зникли ідеали, з'явилися інші цінності, багато хто забув про значення таких слів, як честь, сміливість, відповідальність, справжній вчинок.

– Кажуть, Ваша музейна колекція нараховує більше 45 тисяч експонатів, пов'язаних з військовою історією...

– Моя колекція – це збережені часточки історії нашої країни. Кожен розділ, наче фрагмент мозаїки, що доповнює цілісну картину, кожен предмет допомагає заповнити певну прогалину. Це своєрідна візуалізація історії. Одна справа, коли ви вивчаєте певні історичні події по книгах та інших джерелах, інша – коли

Одна справа, коли ви вивчаєте певні історичні події по книгах та інших джерелах, інша – якщо можете доторкнутися до матеріальних «учасників» і «свідків», «потримати історію в руках». У цьому величезна перевага колекціонера.

можете доторкнутися до їх матеріальних «учасників» і «свідків», «потримати історію в руках». У цьому величезна перевага колекціонера.

– Чи є у Вашому музеї експозиція, присвячена прикордонникам?

– До сьогодні, на жаль, дійшли лише крихти від довгої і славетної історії охорони кордону. Наприклад, в наш час віднайти предмети форми одягу прикордонників раннього періоду – неймовірна удача. Здавалося, багато чого збереглося лише на старих фотографіях. Однак нещодавно нам пощастило придбати мундир офіцера Окремого корпусу прикордонної стражі, який зараз демонструється на виставці «Героїчний Севастополь», де він представляє Кримську бригаду прикордонної стражі. Минулого року нам дістався справжній скарб – чотири пари офіцерських погонів – корнета та підпоручика. Офіцери-прикордонники носили золоті погони і еполети. Зірки для розрізнення офіцерських чинів на них були срібні – контрастно щодо поля кольору. Знаки розрізнення, як і все офіцерське обмундирування та спорядження, виготовлялися приватними майстернями та фабриками. Завдяки рідкісним фотографіям об'їждчиків – так у той час називалися кінні рядові прикордонники – можна довідатися про імена та прізвища нижчих чинів, більше того, клички їхніх коней. На жаль, абсолютна більшість зображених на фотографіях людей назавжди залишаться для нас невідомими солдатами.

– Ви є президентом молодіжної громадської організації «Київський клуб «Червона зірка». Скільки членів нараховує організація?

– У складі клубу сотні осіб. До нас постійно долучаються нові учасники. Наш клуб організує та проводить військово-історичні фестивалі з відтворенням подій Великої Вітчизняної та інших воєн. Найбільш відомі з них – «Велика перемога. Травень 45-го» та «Дасш Київ. Листопад 43-го». У період з 28 по 30 вересня заплановано проведення V міжнародного військово-історичного фестивалю «Альмінське діло», присвяченого 158-й річниці битви при річці Альма під час Кримської

війни. Фестиваль, у якому візьмуть участь українські військово-історичні клуби та їх зарубіжні партнери з Росії, Білорусі, Франції і Великобританії, традиційно відбудеться на полі Альмінської битви поблизу селища Віліно Бахчисарайського району. Фестиваль збирає в якості учасників і глядачів тисячі людей з різних країн, об'єднаних спільним інтересом до історії. Почесними його гостями є представники

центральної та місцевих органів влади, діячі науки, культури та освіти, іноземні дипломати.

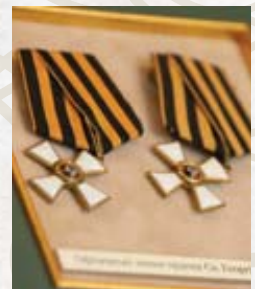
– А що, власне, являє собою військово-історична реконструкція?

– Військово-історична реконструкція образів і подій є порівняно новим, цікавим і захоплюючим способом вивчення військової історії, який дозволяє теоретичні

знання доповнювати власними фізичними та психоемоційними відчуттями. Військово-історична реконструкція в Радянському Союзі з'явилася в другій половині 1980-х років, на хвилі гострої зацікавленості історією країни. Початкова тема – Вітчизняна війна 1812 року, що овіяна романтикою, героїзмом і благородством. Центри – Москва, Санкт-Петербург, Київ. Місце – поле Бородинської битви. На початку 1990-х виник

напряг військово-історичної реконструкції подій Великої Вітчизняної війни, що нараховує десятки клубів і тисячі учасників в Україні, Росії, Білорусі, Молдові та країнах Прибалтики, які представляють підрозділи армій основних країн – учасниць Другої світової: СРСР, Німеччини, Великобританії, США, Франції, Італії, Польщі, Румунії, переважно – Червоної Армії і Вермахту. У 2008 році з'явився новий напряг – військово-історична реконструкція подій Кримської війни. В Україні діють клуби військово-історичної реконструкції частин російської, французької та англійської армії.

– Як можна стати членом клубу?

– Насамперед необхідно мати щире бажання вивчати історію та бути її носієм. Клуб об'єднує чимало кількості людей, які про-

йшли службу в армії солдатами та офіцерами, чимало допризовної молоді. Членами клубу є лише свідомі та відповідальні люди, які розуміють, що роблять і роблять це за покликом. Військово-історична реконструкція подій, яку спостерігає глядач, є кульмінацією фестивалю. Проте робота йде постійно, заходи готуються протягом тривалого часу. Інколи учасники виїжджають на місце проведення майбутнього фестивалю за тиждень, риють окопи, будують землянки та бліндажі. Наш клуб зразковий, і ми прагнемо, щоб все було по-справжньому. На нас дивляться, по нас рівняються, ми проводимо найкращі військово-історичні фестивалі на пострадянському просторі. Приємно, коли надходять схвальні відгуки, і люди дякують за те, що ми надали їм можливість заглянути у героїчне минуле і відчувати його зблизка.

– Багато заходів проводиться клубом?

– Щороку до десяти різномасштабних військово-історичних фестивалів та польових виходів. Три роки поспіль клуб бере участь у парадах на Хрещатику на честь Дня Перемоги. 9 травня 2010 року під час параду я командував танком Т-34, який під Бойовим Червоним прапором йшов попереду парадних колон, та переживав неповторні відчуття. День Перемоги – моє улюблене свято. Щодо танка, то звук його працюючого двигуна для мене особливий, а запах його викидних газів кращий від дорогих парфумів, бо я служив у танкових військах – спочатку в навчальному центрі «Десна», а потім у Туркестанському військово-історичному окрузі, в місті Самарканді. Із вдячністю згадую свою службу сьогодні. Дійсно, є що згадати.

– Наскільки затратною є організація фестивалів і чи допомагає вам держава?

– Організація і проведення масштабного міжнародного військово-історичного фестивалю з сотнями учасників і тисячами глядачів – завдання виключно складне й відповідальне, а без допомоги та підтримки відповідних державних і місцевих органів влади – нездійсненне. Існує безліч питань різної складності, що потребують вирішення і узгодження на всіх етапах: від отри-

мання дозволу на проведення заходу до прибирання території та вивезення сміття після його завершення. Завдяки заслуженій міцній репутації та важливій суспільно значимій діяльності клуб «Червона Зірка» отримує всебічну підтримку з боку Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства культури, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, Державної прикордонної служби, Національної кіностудії художніх фільмів імені О. Довженка.

Яскравим прикладом плідної співпраці державних органів і громадських організацій служить військовий парад, проведений у Києві на честь 65-річчя перемоги у Великій Вітчизняній війні. Він складався з історичної і сучасної частин, які уособлювали зв'язок часів і спадкоємність поколінь. Силами та засобами клубу «Червона Зірка», військових частин, кіностудії, товариських військово-історичних і технічних клубів була сформована й укомплектована зведена механізована колона, яка символічно представляла на параді Червону Армію. Багато наших товаришів з гордістю носять нагрудні знаки учасників параду як пам'ять про незабутню подію.

– Військово-історичні фестивалі відвідує чимало дітей...

– Вважаю, що це дуже добре! Ми демонструємо сучасникам-співгрома-

дянам, в першу чергу – дітям, образи наших дідів та прадідів, які захищали та захистили Батьківщину. Ми всі є нащадками їхньої слави. Про це не можна забувати, а слід пишатися. Неприпустимо підмінити іншими тимчасовими цінностями вічне й істинне, на чому ми базуємося. Адже це – наш внутрішній стрижень, який не дає нам опустити голову. Бажаючих «вкрасти» наше славне минуле – багато. Але ми міцно тримаємо знамено пам'яті. Отож – хто як не ми? А там, де ми, – там перемога!

– Що таке патріотизм у Вашому розумінні?

– Я люблю свою країну і ніколи її не залишу. Я тут народився, тут живуть мої батьки. Можна сидіти, нічого не роблячи, і нарікати на те, що все погано. Але ж, погодьтеся, під лежачий камінь вода не тече. Не чекайте, що хтось зробить наше життя прекрасним. Подумайте і увіть собі, як жили люди під час війни. Тільки безмежна любов до рідної землі допомогла їм перемогти ворога. Тому за допомогою військово-історичних реконструкцій ми намагаємося нагадати, що належимо до народу-переможця, який завжди відрізнявся щирою любов'ю до Батьківщини та високим непереможним духом.

– Чи підтримує клуб зв'язок з іноземними колегами?

– Клуб «Червона зірка» був створений у 2003 році і за короткий час здобув авторитет серед споріднених військово-історичних клубів. Організовуючи фестивалі військово-історичної реконструкції, ми запрошуємо іноземних колег, а наші товариші, в свою чергу, беруть участь у закордонних заходах.

– Олексію, а яку роль у Вашому житті відіграє релігія?

– Це дуже особисте...

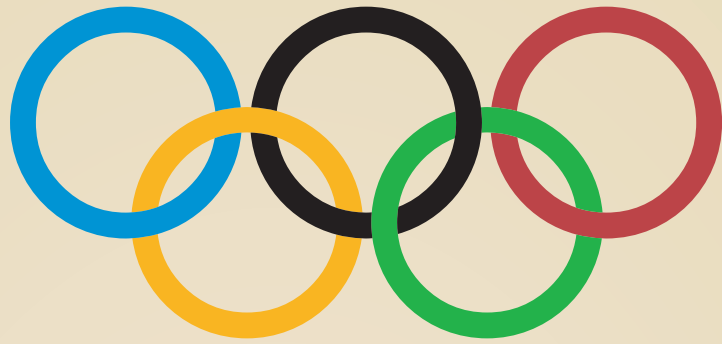
– Ви вважаєте себе щасливою людиною?

– Для чоловіка важлива самореалізація. Я пишаюся нашими досягненнями. Багато тисяч осіб відвідало наші музейні експозиції та побувало на наших військово-історичних фестивалях. Ці люди не є симпатиками конкретно щодо мене, вони цікавляться історією країни, у якій живуть, – і це чудово. Ти розумієш, що твоя праця не є даремною.

– Що б Ви побажали нашим читачам?

– Любіть свою Батьківщину – і вам буде заради чого жити. **К**

Бесіду вела
МАР'ЯНА МАРКОВИЧ

КОРДОН

передплатний індекс 48736